

7 desetletij
bralnih doživetij

KNJIŽNICA
LOGATEC

nišk

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

KN Knjižničarske novice

Letnik 26. številka 7/8, 2016

Kazalo

- 3 Glasbena zbirka Mariborske knjižnice
- 8 Finančni vidiki nabave gradiva - Dan specialnih knjižnic 2016
- 9 Spodbujanje branja v digitalnem okolju
- 10 Zgodba s strukturo ali iskanje takšne zgodbe v strokovnem knjižničarskem okolju
- 17 Posterji na konferencah
- 18 Pisana beseda v knjižničarstvu
- 19 Spoznajmo Ljubljano
- Strokovna razprava »Naše knjižničarstvo«
- 20 Nekaj besed o Ilichovih v Mariboru
- 21 Kaj imajo skupnega knjižničarji in slašičarstvo
- 22 Nikoli izposojeno gradivo v Mariborski knjižnici, Pionirski knjižnici Rotovž
- 24 Projekt Julija
- 26 Intervju z dr. Jurgito Rudžioniene
- 28 Podpirati in spodbujati menjava znanj
- 31 Poletna šola v Oxfordu
- 34 4. festival domoznanstva – Domfest
- 36 Iz dnevnega tiska
- 37 Pet minut za knjižnico
- 38 Sedem desetletij bralnih doživetij v Knjižnici Logatec

Soba brez knjig je podobna telesu brez duše

(Ciceron)

Spoštovane bralke in bralci Knjižničarskih novic, naša tokratna naslovna zgodba so knjižničarji Knjižnice Logatec, ki so pred kratkim praznovali 70. letnico delovanja njihove knjižnice in ob tem izdali zbornik z naslovom 7 desetletij bralnih doživetij. Njihovi obrazi simbolno predstavljajo nas - knjižničarje! Zdi se mi prav, da se tudi mi postavimo v ospredje in pokažemo svoje obraze. Za vsakim od njih se skriva svoja zgodba, ki tke niti z našimi uporabniki. Sobivamo. Skupaj ustvarjamo. Strokovno rastemo in se spoznavamo. Krepimo sodelovanje in skupno zavest o tem, kako pomembne so knjižnice za naše okolje. Uporabniki so nemalokrat kritični do našega dela in prav je tako. Zadnja raziskava (predstavljena na Posvetovanju sekcij ZBDS) o zadovoljstvu uporabnikov splošnih knjižnic o usposobljenosti knjižničnega osebja pa je pokazala, da so nas uporabniki v marsikaterem segmentu bolje ocenili, kot smo se ocenili sami. Zatorej mi dovolite, da takratni uvodnik zaključim s parafrazirano Ciceronovo mislijo: Knjižnica brez knjižničarjev je kot telo brez duše! Dodajam pa še: samo z aktivnim sodelovanjem vseh nas lahko postanemo družbeno vidnejši in odgovornejši. Prav zato v tokratni številki nekaj več prostora namenjam Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije in področnim društvom, ki s svojim predanim in prostovoljnimi delom dokazujejo, da jim ni vseeno. Tokratna novost je tudi rubrika Pet minut za knjižnico, ki prinaša pogovore z naključnimi obiskovalci naših knjižnic. Upam, da vam bo všeč. Potopite se v branje!

Mojca Trtnik
odgovorna urednica
mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si

Glasbena zbirka Mariborske knjižnice

Alenka Črnič
Mariborska knjižnica
alenska.crnica@mb.sik.si

O glasbi, glasbeni teoriji in produkciji že veliko vemo. V članku se bom le površinsko dotaknila vpliva glasbe na človeka, razvoja medijev za poslušanje glasbe, prenos glasbe iz enega na drug medij. Bolj se bom posvetila glasbeni zbirki v Mariborski knjižnici, ki je na voljo našim uporabnikom in obsega raznovrstno gradivo na različnih medijih: zvočni posnetki, DVD-ji, muzikalije, revije in knjige o glasbi. Z uvedbo interneta je zaživela komunikacija in izmenjava informacij po vsem svetu. Potrošniku je postala dostopna velika količina glasbe. Z leti se je tudi zmanjšala prodaja fizičnih nosilcev za predvajanje glasbe. Na internetu je na voljo veliko brezplačnih programov za prenos glasbe na drug medij (računalnik, dlančnik, telefon,...). Kako ponuditi našim uporabnikom izposojlo kvalitetnih in raznovrstnih zvočnih posnetkov, je vodilo tega prispevka.

Vpliv glasbe na človeka

Med pisanjem slišim glasbo v ozadju, ki vpliva na moje razpoloženje, na moja čustva in me trenutno pomirja. Vsak od nas se na različne načine srečuje z glasbo. Z njo smo povezani že od rojstva, saj že dojenčki glasbo zelo dobro zaznavajo in prav glasba neverjetno vpliva na njihovo počutje. Že pitagorejci so preučevali vpliv glasbe na človeka. Glasba je del življenja in njena moč je neizmerna. Vpliva na človeška čutila in ima zmožnost vpliva na dušo¹. Med poslušanjem nas nagovarja in priteguje našo pozornost, komunicira z našimi čustvi na način, ki presega meje

domišljije in razumevanja, nekako se poigrava z našimi čustvi. Lahko nas pomiri ali pa poživi. Hitrejši ritmi spodbujajo možganske valove, počasni ritmi pa pomirjajo možgane in nas sproščajo.

Zdravljenje z glasbo so poznali že stari Egipčani pred 4000 leti. Danes se je glasbena terapija uveljavila v Sloveniji s pomočjo Slovenskega združenja umetnostnih terapevtov. Z glasbeno terapijo pomagamo otrokom in odraslim z motnjami v razvoju, v domovih za ostarele, kjer glasbeno znanje bolnika ni pogoj za vključitev v terapijo. Glasba krepi imunski sistem in vpliva na možgane, na človeško psiho. Ima dvojno moč – človeško dušo lahko umiri ali vznemiri. Tudi solo petje ali petje v zboru ima pozitivne učinke na imunski sistem. Pri petju se sprostimo in pozabimo na težave.

Glasba pa ni samo stvar čustev, ampak tudi razuma. Glasbenik potrebuje veliko znanja in veščin, da ustvari kvalitetno glasbo ter pritegne poslušalca². Danes se ji skoraj ni mogoče izogniti, saj je dostopna povsod (v lokalih, doma, trgovskih centrih...) in z raznih medijev: radia, televizije, gramofona in avdio naprav, računalnika, dlančnika, telefona itd. Tudi vsak film in reklama imata v ozadju glasbo. Teoretično je glasba sestavljena iz petja, instrumenta, oponašanja zvokov in ritma. Lahko je samo šum, zbir zvokov, ki jih proizvajajo instrumenti ali človeški glas.

Mediji skozi čas

Razvoj glasbene industrije se je začel z iznajdbo tiskarskega stroja. Prvi je notni zapis za en instrument natisnil knjigar

Petrucchi v Benetkah leta 1501. Prvi poskus snemanja in reprodukcije zvoka je uspel Thomasu Edisonu v otroški pesmici Mary had a little lamb s fonografom leta 1887. Leta 1890 so razvili gramofonsko ploščo, ki je analogni nosilec, z 78 vrtljaji/minuto in 4-5 minutami časa predvajanja zvoka. Prvo radijsko oddajanje in razvoj telegrafa v žične snemalnike sega v leto 1920. Zvočni posnetki na magnetofonskih trakovih so se razvili v Nemčiji leta 1932. 10 let kasneje so razvili stereo magnetofon.

V Nemčiji se je razširilo stereo snemanje klasične glasbe, pop in jazz pa sta se do sredine 60. let snemala v mono tehniki. Leta 1964 se je na trgu pojavila Philipsova kompaktna avdio kasetna različnih tipov (C45, C60, C90, C120 min), ki je po kvaliteti zaostajala za magnetofonskim trakom ter vsebovala analogni podatkovni zapis. Kasetofon se je pojavil leta 1965, dolby sistem pa nekaj let kasneje. Predhodno analogno snemanje glasbe v živo v mono ali stereo tehniki je bilo do sredine 1960ih let, danes pa se izvaja snemanje na več stez³. Leta 1982 je bilo leto prve masovne proizvodnje CD-jev. Kasneje pa so se razvili podatkovni CD-ji, CD ROM-i, ki so bili uporabni samo za branje, nato CD-R-i z enkratnim zapisom in CD-RW-i z uvedbo večkratnega zapisa.

¹ <http://www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=374>

² <http://www.rtvsl.si/kultura/glasba/komercialna-ali-vsecna-glasba-je-vedno-obstajala-in-verjetno-ni-s-tem-nic-narobe/278902>

Ponudba glasbe v Mariborski knjižnici

Glasbena ponudba v Mariborski knjižnici je kvalitetna in raznovrstna ter primerna za vsako uho in dušo, razpoložene in priložnosti. Glasbena zbirka za odrasle bralce je za izposajo na voljo v Knjižnici Nova vas, za mlade pa v Pionirski knjižnici Rotovž in Pionirski knjižnici Nova vas.

V knjižnici zbiramo glasbeno gradivo: strokovno literaturo o glasbi, notno, zvočno in avdiovizualno gradivo (AV) na različnih medijih: gramofonskih ploščah, CD-jih, USB ključih. Neknjžno gradivo se precej razlikuje od ostalega gradiva in zahteva specifično obdelavo in izposajo gradiva.

Uporabnikom je na voljo tudi premična AV zbirka (glasba in film na CD-jih in DVD-jih), ki enkrat letno kroži med enotami Mariborske knjižnice. Glasbeno zbirko večkrat letno dopolnjujemo že vrsto let. Bralci prosto dostopajo do gradiva. Rok izposoje zvočnih posnetkov je 7 dni z možnim večkratnim podaljšanjem. Skupni rok izposoje nekknjznega gradiva je 21 dni. Največ si lahko člani izposodijo 5 enot gradiva⁴. Možen je tudi enostaven in pregleden dostop do zaloge gradiva vseh zvrsti glasbe s spletne strani Mariborske knjižnice in takojšnja povezava do spletnega kataloga Cobiss/Opac⁵.

Gradivo je postavljeno po besednem šifrantu: blues, country, elektronska glasba, etno glasba, filmska glasba, folk, gospel, himne, hip hop, instrumentalna glasba, jazz, klasična glasba, kompilacije, meditativna glasba, muzikali, nabožna glasba, narodnozabavna glasba, orkestralna glasba, otroška glasba, plesna glasba, pop, recitali, reggae, rock, slovenska ljudska glasba, soul/R&B, šansoni in vokalna/zborovska glasba. V zbirki so izvodi slovenske in tuje glasbe različnih obdobj in zvrsti s poudarkom na domoznanskem gradivu, ki je nastalo na našem območju oz. gradivu avtorjev z našega območja. Tako je bilo v letu 2015 28 zvrsti glasbe za odrasle in 11 zvrsti glasbe za mlade uporabnike. Fond glasbenih zvočnih posnetkov (CD-ji in gramofonske plošče) za mlade in odrasle člane obsega 7.137 izvodov.

Postavitev	Izvodi	Izposoja	Obrat
Blues	149	89	0,60
Country	90	11	0,12
Elektronska glasba	119	43	0,36
Etno	345	88	0,26
Filmska g.	214	13	0,06
Folk	68	32	0,47
Gospel	11	0	0,00
Himne	10	0	0,00
Hiphop	10	5	0,50
Instrumentalna glasba	235	110	0,47
Jazz	802	152	0,19
Klasična g.	1.139	579	0,51
Kompilacije	236	127	0,54
Meditativna glasba	343	354	1,03
Muzikali	10	0	0,00
Nabožna glasba	117	78	0,67
Narodno zabavna glasba	93	98	1,05
Orkestralna glasba	121	46	0,38
Plesna glasba	78	45	0,58
Pop	1.070	427	0,40
Recitali	1	0	0,00
Reggae	48	16	0,33
Rock	781	320	0,41
Slovenska ljudska glasba	87	56	0,64
Soul/R&B	31	9	0,29
Šansoni	92	40	0,43
Vokalna/zborovska glasba	174	99	0,57
Skupaj	6.474	2.837	0,44

Tabela 1: Glasbeni zvočni posnetki za odrasle v Knjižnici Nova vas v letu 2015.

³ <http://web.sc-celje.si/tomi/seminarske2013/zvok/mediji/>

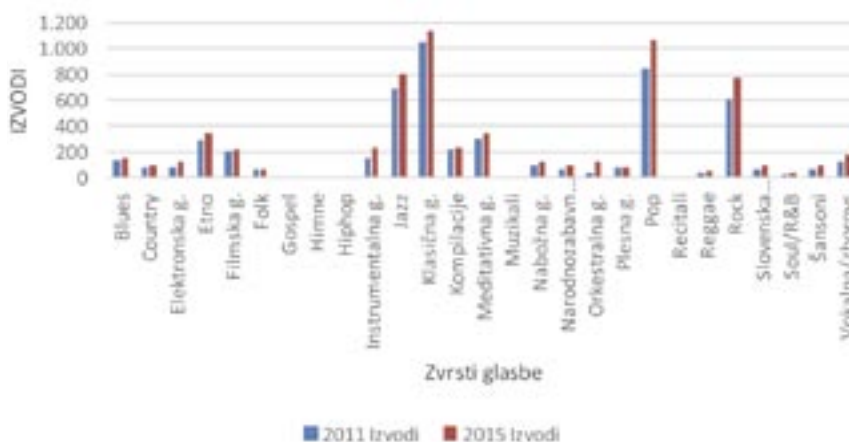
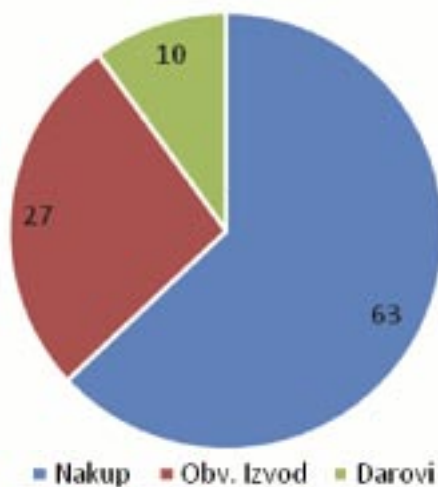
⁴ http://www.mb.sik.si/datoteke/struktura/Prav_o_splis_%20pog_%20posl_2013_1.pdf

⁵ <http://www.mb.sik.si/vsebina.asp?lang=sl&str=596>

Namen oblikovanja zbirke je obogatiti ponudbo in pokriti potrebe in želje naših uporabnikov po tovrstnem gradivu. Kriteriji izbora so: kvaliteta, usklajenost s cilji oblikovanja zbirke (domoznanstvo), nacionalni vidik (slovenski avtorji), delež gradiva z ozirom na ostale vrste neknjižnega gradiva (do 10% v sorazmerju z ostalimi vrstami gradiva). Letna nabava gradiva poteka glede na obstoječo zalogo in frekvenco izposoje. Večino zvočnih posnetkov kupujemo pri dobaviteljih, ki prinesejo v nabavno službo ogledni izvod. Gradivo dobimo v knjižnico tudi z obveznim izvodom in manjši delež z darovi naših uporabnikov. Naši dobavitelji so: Studio Anima, Buča, Zbor Carmina Slovenica, Čarnice, Demiurg, Založba Obzorja, DIM Music, Glasbena Matica Ljubljana, Intek, Om Vesna Forca, Melita Osojnik, Klub Ku ku, Macafizelj, Megafon, Menart, Mozogroup, Muzika, Panika, Pivec, RTV založba kaset in plošč, Sanje, Sedvex, Snubko, Subkulturni azil, Studio gong, KUD 4 kovači, Toro, KUD zvočni izviri in drugi.

Za naše člane mesečno pripravljamo sezname novosti. Na spletni strani Mariborske knjižnice je povezava do rubrike »ponudba glasbe«, kjer dostopamo do zaloge gradiva. Pri nakupu tudi prisluhnemo predlogom naših uporabnikov.

Graf 2: Prirast glasbenih zvočnih posnetkov v letu 2015.

Graf 1: Izvodi zvočnih posnetkov za odrasle v knjižnici Nova vas za leti 2011 in 2015.

Izvodi glasbenih zvočnih posnetkov v Knjižnici Nova vas, celotna izposoja, vključno s podaljšanjem, in obrat gradiva v številkah so vidni v tabeli 1. Več časa že opažamo, da se frekvenca izposoje iz leta v leto manjša. Vzrok lahko pripisujemo premajhni letni nabavi in premajhnemu letnemu prirastu gradiva prav zaradi finančnih težav Mariborske knjižnice v zadnjih letih. Od leta 2013, ko smo v Mariborski knjižnici uvedli članarino, tudi opažamo upad članstva. Zelo pomemben faktor je vpliv okolja na izposajo neknjižnega gradiva. Naše člane moramo v bodoče bolj vabiti v naše enote, ki hranijo zbirke neknjižnega gradiva. Povečati je potrebno popularizacijo preko različnih medijev, z obveščanjem javnosti o zbirki in z nagovarjanjem bralcev o naši kvalitetni ponudbi zvočnih posnetkov za različne okuse, s predstavitvami novitet glasbenih posnetkov na prireditvah in dogodkih, z obuditvijo multimedijskega kotička za člane, s predavanji o glasbi in glasbenih instrumentih za mlade in odrasle uporabnike.

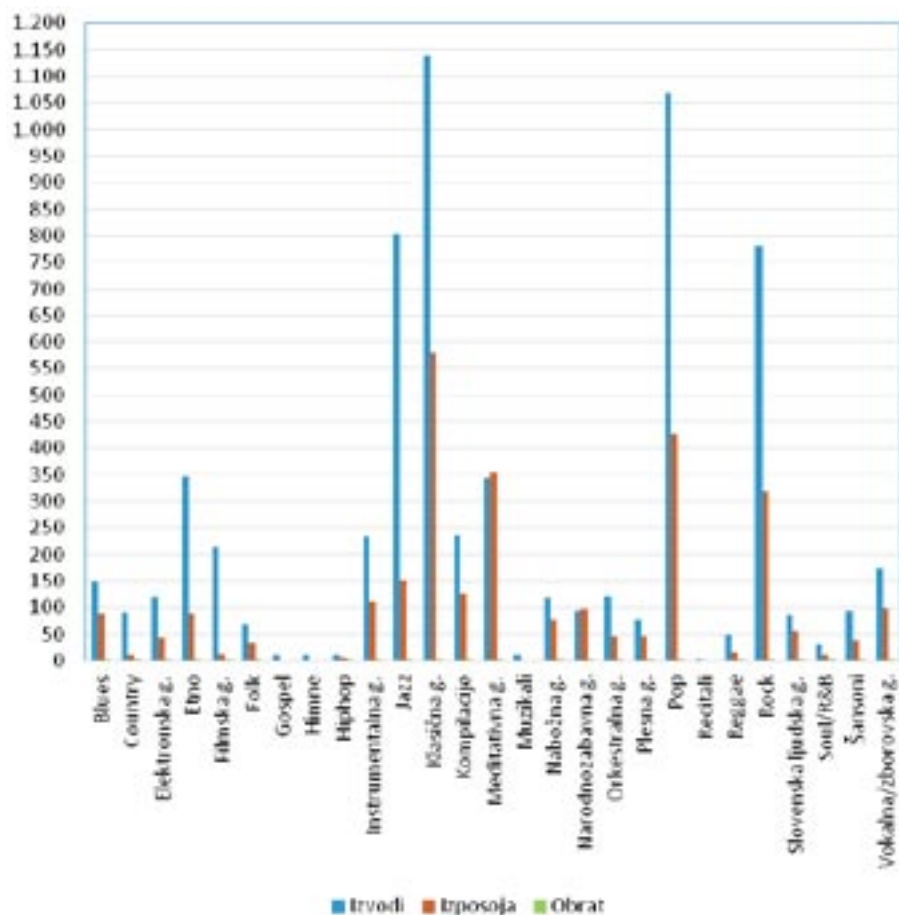
Z upadom izposoje zvočnih posnetkov je povezan tudi hiter razvoj informacijske tehnologije, presnemavanje glasbenih zgoščenk in prenos glasbe s spleta. Gre za tako imenovano piratstvo oz. ilegalno prenašanje avtorsko zaščitene materiala z interneta: filmov, glasbe, igric idr. in tudi kršitev avtorskih pravic. Na glasbenem področju je postalo piratstvo problem že z uvedbo kaset in kasetnih snemalnikov

konec 60. let. S hitrim razvojem interneta in sodobnih multimedijskih naprav ter pomanjkanjem časa se je prenos glasbe s spleta zelo razširil med mlado in starejšo populacijo, saj je razvoj in uporaba mobilnega interneta v nenehnem vzponu. Mnoge založbe so se prilagodile razvoju interneta in razširile prodajo glasbe s spleta. Možen je nakup ene pesmi ali pa celega albuma. Na spletnih straneh je uporabnikom na voljo nešteto brezplačnih in plačljivih programov za prenos (download) glasbe na računalnik ali na mobilno napravo. Prednost prenosa je večja dostopnost do glasbe, večji izbor skladb in približno enaka kvaliteta zvoka.

Glasbeni zvočni posnetki Mariborske knjižnice v številkah

V prvem grafu je prikaz izvodov glasbenih zvočnih posnetkov v knjižnici Nova vas za odrasle in sicer za leti 2015 in primerjava za leto 2011. V štiriletnem obdobju smo največ nabavili pop glasbe (229 izvodov), jazza (105 izvodov), instrumentalne glasbe (91 izvodov) in orkestralne glasbe (89 izvodov) ter klasične glasbe (85 izvodov). Zvrsti gospel, himne, hiphop, muzikali, recitali so nizke vrednosti, ker imamo manj izvodov (v razponu od 1-11) in v grafu niso dovolj vidne.

V naslednjem grafu je prirast zvočnih posnetkov (180 izvodov) za odrasle bralce v knjižnici Nova vas. Največji prirast gradiva v letu 2015 je bil z nakupom zvočnih posnetkov (113 izvodov).

Graf 3: Izvodi in frekvenca izposoje zvočnih posnetkov v Knjižnici Nova vas.

Približno tretjino zvočnih posnetkov dobimo z obveznim izvodom (49 izvodov) ter desetino z darovi uporabnikov in založnikov (18 izvodov).

V tretjem grafu je prikaz izvodov zvočnih posnetkov in frekvenca izposoje za Knjižnico Nova vas v letu 2015. Upoštevana je celotna izposoja, vključno s podaljšanjem gradiva. V grafu se obrata gradiva ne vidi, ker so zelo male vrednosti. Člani so si največ izposojali zvrsti narodnozabavne glasbe, meditativne, nabožne glasbe, bluesa, plesne in vokalno/zborovske glasbe. Zvrsti gospela, himen, muzikalov in recitalov pa si v letu 2015 niso izposojali. Obrat je odvisen tudi od trenutne popularnosti glasbe, želja naših uporabnikov ter letnega prirasta gradiva.

Zvočni posnetki za mlade v Pionirski knjižnici Rotovž in Pionirski knjižnici Nova vas

Za mlade kupujemo v največji meri otroško glasbo, pesmi za otroke, instrumentalno glasbo, glasbo za sprostitvev oz. meditativno glasbo, ki je v največji meri namenjena otrokom starosti od 0 do 3 let ter zborovsko glasbo (otroški in mladinski pevski zbori). V tabeli 2 je prikaz frekvenca izposoje za najbolj zastopano zvrst otroško glasbo in sicer za obe knjižnici: Pionirsko knjižnico Rotovž in Pionirsko knjižnico Nova vas.

Zanimivo je, da imata obe knjižnici na voljo približno enako število izvodov (razlika je 59 izvodov). V Pionirski

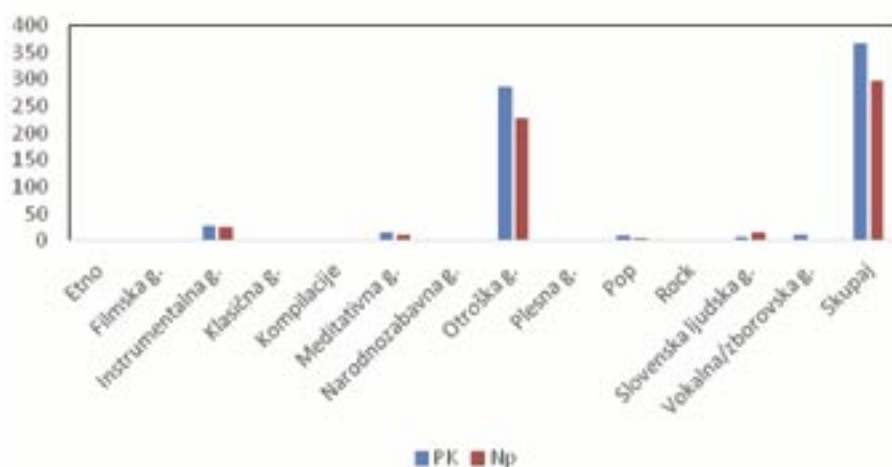
knjižnici Nova vas je skoraj 4 x večji obrat gradiva. Vzrokov večjega obrata je verjetno več. Ponudba otroške glasbe je približno enaka, saj za obe knjižnici kupujemo enake oz. podobne naslove. Zaposleni na enak način ponujajo članom zvočne posnetke. Vzrok lahko pripisujemo bližini vrtca. Vzgojiteljice potrebujejo zvočne posnetke pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki in si jih zato večkrat izposodijo. Manjši obisk v Pionirski knjižnici Rotovž pa je lahko tudi posledica staranja prebivalstva v centru mesta.

Podobnosti med zvrstmi postavitvenega šifrant

Za konec pa moram na kratko predstaviti nekatere zvrsti postavitvenega šifrant glasbene zbirke, ker so si zelo podobne in včasih težko določljive. Zelo obširna zvrst je klasična glasba. Glede na način izvajanja so kompleksne tudi *instrumentalna*, *orkestralna* in *vokalna/zborovska* glasba. Zvočni posnetki, ki jih uvrščamo med klasično glasbo, so iz različnih zgodovinskih glasbenih obdobij: srednjega veka, renesanse, baroka, klasicizma, romantike, obdobja 20. stoletja. Sodobno glasbo 21. stoletja, ki lahko tudi spada med klasično glasbo, pa uvrščamo med instrumentalno glasbo. Glede na glasbeno obliko (suite, etude, variacije, mazurke, sonate, sonatine itd.) in glasbeno zasedbo (dueti, trii, kvarteti, komorni orkestri itd.) izberemo ustrezno zvrst glasbe. Med vokalno/zborovsko glasbo sodijo vse oblike muziciranja, v katerem sodelujejo pevski glasovi z instrumentalno spremljavo ali brez nje. Že sestav dveh pevcev (duet) sodi v skupinsko petje.

“Brez glasbe bi bilo življenje ena sama napaka.”

Friedrich Nietzsche

Graf 4: Izvodi zvočnih posnetkov za mlade v Pionirski knjižnici Rotovž (PK) in Pionirski knjižnici Nova vas (Np)

Zvrsti folk, etno oz. ljudska glasba so obširna področja glasbe in se med seboj prepletajo. V Enciklopediji glasbe je navedeno, da je folk glasba preprostih ljudi in po svoji naravi zajema številne oblike in sloge (kavbojska glasba, ciganske pesmi, romantične balade). Na splošno pa folk glasbo povezujemo z akustičnimi kitarami in pripovednimi besedili. Bistvo folk glasbe je njena enostavnost (folk slog je hitra melodija, primerna za ples, z osnovno melodijo in spremljavo gosli). Etno glasba se enači z ljudsko glasbo, ki je ustno prenesena glasba raznih ljudstev

ali manjših skupin in kot taka značilna za kulturo posameznega naroda. ●

Viri:

Baš, A. (2011). Raziskava ciljnih skupin glasbenih skupin. Diplomsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede. Pridobljeno 22. 4. 2016, s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=17286>

Bernik, F. (2015). Od književnosti do likovne umetnosti in glasbe. Ljubljana, Slovenska matica, Razprave in eseji, 66

Du Noyer, P.(ur.). (2004). Enciklopedija glasbe, Didakta

Celarec, V. (1992). Aktivna muzikoterapija kot oblika skupinske terapije. Zdravstveni obzornik, 26, 33-41. Pridobljeno 5. 5. 2016 s http://www.obzornikzdravstvenenege.si/Celoten_clanek.aspx?ID=914e42a2-3c9c-428a-bcd4-3cca31b25e0e

Kolman, A. (2008). Analiza tržnih poti nosilcev zvoka. Magistrsko delo, Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko poslovna fakulteta. Pridobljeno 10. 5. 2016 s <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=21841>

Komercialna in vsečna glasba je vedno obstajala in verjetno ni s tem nič narobe (2012). Ljubljana. RTV Slovenija MMC. Pridobljeno 13. 6. 2016 s <http://www.rtvlo.si/kultura/glasba/komercialna-ali-vsecna-glasba-je-vedno-obstajala-in-verjetno-ni-s-tem-nic-narobe/278902>

Pehar, M. (2016). Pitagorejci in glasba. Nova Akropola. Pridobljeno 20. 6. 2016, s <http://www.akropola.org/clanki/clanek.aspx?lit=374>

Prevc, A. (2012). Usposobljenost razrednih učiteljev za petje z vidika vokalne tehnike. Diplomsko delo: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 18. 5. 2016 s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/724/>

Razvezani jezik : Prosti slovar žive slovenščine. Pridobljeno 17.6.2016, s <http://razvezanijezik.org/?page=Piratstvo>

Rojnik, J., Šolinc, G., Šoštaršič, A. Zvočni mediji. Pridobljeno 1. 6. 2016 s <http://web.sc-celje.si/tomi/seminarske2013/zvok/mediji/>

Tabela 2: Glasbeni zvočni posnetki za mlade v letu 2015

PK			
Postavitev	Izvodi	Izposoja	Obrat
Otroška glasba	286	96	0,34
Np			
Postavitev	Izvodi	Izposoja	Obrat
Otroška glasba	227	883	3,89

Finančni vidiki nabave gradiva - Dan specialnih knjižnic 2016

Barbara Kavčič
Direktorat za kulturno dediščino,
INDOK center – knjižnica
barbara.kavcic1@gov.si

Zadnji majski četrtek je v bibliotekarskih krogih tradicionalno namenjen »specialcem«. Tradicionalno srečanje je skozi leta spremenilo ime, a ne namena. Poslanstvo je ostalo isto: strokovni razvoj in neformalno povezovanje.

Letošnja tema je bila nabava gradiva in se je v začetku zdela kanček suhoparna, a se je že pri prijavi izkazalo, da ni tako. Prijavilo se je precej več udeležencev, kot jih je lahko sprejela dvorana v Slovenskem etnografskem muzeju. V četrtek, 26. maja, dopoldan je polna dvorana udeležencev intenzivno spremljala prispevke in izkazalo se je, da je dilem, povezanih z nakupom gradiva za knjižnice, več, kot smo jih slutili. Frekvenca izmenjave informacij, kontaktov in dobronamernih nasvetov je bila visoka, a nasmehov ob rešenih nejasnostih nikakor ni manjkalo.

Urniki so bili razdeljeni na dva sklopa. V prvem so svoje prispevke predstavili bibliotekarji praktiki. Že prvi prispevek mag. Vojke Vuk Dirnbek, vodje Dokumentacijsko-knjižnega oddelka v Državnem zboru, o pogodbah za dobavo gradiva je sprožil val vprašanj in razkril kar nekaj dilem, s katerimi se srečujejo knjižnice. Že med predstavitvijo so se pojavila vprašanja, nadaljnja razprava pa je razkrila različne interpretacije Ministrstva za javno upravo in Ministrstva za finance ter pravno tolmačenje predvsem Zakona o javnem naročanju za potrebe knjižnice. Poleg aktualne zakonodaje se je izpostavil problem naročilnic, ki nimajo določenega zaključnega datuma. Ob vseh porajajočih vprašanjih je postalo kaj hitro jasno, da bo dan še zelo razburljiv. Zaradi omejenega časa se je razprava morala prekiniti, a ne pred zagotovilom po nadaljnjem sodelovanju največjih strank in obveščanju vseh zainteresiranih.

Drugi prispevek dneva je pripadel ge. Barbari Masten iz Centralne pravosodne knjižnice Vrhovnega sodišča RS, ki je posebej izpostavila pomembnost intenzivne vključenosti bibliotekarja v postopek nabave, ki ne dovoljuje pasivnosti. Poleg jasne aktivne vloge v postopku javnega naročanja je bil jasen tudi poziv k iskanju novih načinov nabave, ki bi lahko zagotovili boljši »izplen« za knjižnico. V razpravi se je pokazalo tudi, kako različna je stopnja pomoči drugih sodelavcev institucij, v katerih specialne knjižnice delujejo. Izkazalo se je, da je nujna (notranja ali zunanja) pomoč specialistov za javna naročila, ki hkrati poznajo aktualne razmere, a to hkrati ne pomeni, da sodelavcem prepustimo vajeti nabave.

Prvi del je s svojim prispevkom (o dejanski Racionalizaciji javnih naročil serijskih publikacij) zaključila mag. Mirjam Kotar iz Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja Fakultete za družbene vede. Predavanje je vzbudilo precejšnje zanimanje, saj je mag. Kotarjeva že med prezentacijo odkrito spregovorila o izkušnjah skupnega naročanja serijskih publikacij. Brez milosti je okrcala pasivnost knjižnic, ki ne iščejo najboljšega načina, ampak ostajajo na svojih ustaljenih poteh. Pri prvem skupnem naročanju serijskih publikacij se je med drugim potrdil sum, da ima isti dobavitelj za isti naslov postavljene različne cene za različne knjižnice. Hkrati je jasno opozorila na zmote, ki jih imamo glede racionalnosti, in na določene pasti, ki so jih razkrili med izvajanjem projekta. Posebej izpostavljene so bile tudi časovnice in potrebe po zelo jasnih merilih ter pravilih točkovanja. Kot zanimivost je navedla nujnost preverjanja ponudb, saj se dejansko stanje marsikdaj razlikuje od ponudb predvsem zaradi ohlapnega dojemanja prostih dostopov (enačenje dostopa do povzetkov in polnih besedil) ter paketnih

cen. Tem za pogovore med prekratnim odmorom tako nikakor ni manjkalo.

V drugem delu so na podij stopili gosti »nebibliotekarji«. Ta sklop je moderiral Igor Zemljič, vodja knjižnice Inštituta za novejšo zgodovino (INZ), ki je v uvodu predstavil nabavne poti v knjižnici INZ. Knjigotržci iz Slovenije in Hrvaške so predstavili svojo dejavnost in pojasnili nekatere nejasnosti v tokokrogu knjižne nabave. Med drugim smo bili posebej opozorjeni na nekatere priložnosti, ki jih marsikdo še ni poznal. Posebej je bil poudarjen tudi problem dobave gradiva iz Italije in Francije, saj, po besedah knjigotržcev, primanjkuje zanesljivih partnerjev iz teh držav.

Knjigotržec iz Hrvaške je poudaril možnost sodelovanja za vse knjižnice, ki opravljajo tudi distribucijsko dejavnost za matične institucije. Opomnjeni smo bili na trg nekdanje skupne države, ki je še precej neizkoriščen in bi lahko bil eden izmed zanimivih prebojev, ki bi omogočil boljše sodelovanje strokovnjakov s podobnih področij in hkrati omogočil knjižnicam večji vpliv.

Zadnji prispevek je bil namenjen računovodski plati uporabe službene kreditne kartice, kar se je na prvi pogled zdelo tako privlačno kot ura statistike, a je bilo pravo presenečenje. Majda Gominšek iz založbe Verlag Dashöfer je jasno in slikovito predstavila marsikom »nerealne« zahteve računovodstev ter opozorila na pasti uporabe službenih kreditnih kartic za direktno nabavo gradiva iz tujine. V predavanju je vpletla nam neznane zahteve računovodskih standardov in pojasnila zagate pri neupoštevanju osnovnih principov. Izpostavljena je bila učinkovitejša komunikacija z računovodstvi, ki bo prinesla bolj plodno sodelovanje in manj

Spodbujanje branja v digitalnem okolju

Marjan Gujtman
Ministrstvo za kulturo RS
Direktorat za kulturno dediščino,
Sektor za arhive, muzeje in knjižnice
marjan.gujtman@gov.si

vročje krvi na obeh straneh. Še enkrat se je tako izkazalo, da vsi stremimo k podobnim ciljem in da je potrebno le malo razumevanja ter pogled čez plot. Druženje se je zaključilo s potrditvijo, da je pridobivanje gradiva v središču delovanja vsake knjižnice. Marsikdaj zahteva precej iznajdljivosti in znanja s področij, ki na videz nimajo kaj dosti skupnega s knjižničarstvom. Spremembe na trgu in v zakonodaji zahtevajo posodobitev postopkov nabave, podrobno poznavanje možnosti ter s tem tudi večjo učinkovitost. Prav učinkovito delovanje na področju pridobivanja gradiva ključno vpliva na delovanje in razvoj specialne knjižnice, zato ne more in ne sme biti prepuščeno trenutni milosti vodstva, temveč zahteva predvsem aktiven in konsistenten pristop bibliotekarja.

Kljub vsem svetlim točkam pa se znova in znova odpirajo nove zagate, nejasnosti in občutek osamljenega glasu, vpijočega v puščavi. Vsaka knjižnica in skorajda vsak bibliotekar posebej bijeta svojo bitko. Zahteve po večji učinkovitosti in naša želja po najboljšem servisu nas mnogokrat silijo v situacije, ki od nas zahtevajo tehtne premisleke. Kdaj je nujno racionalizirati in kdaj je potrebno le malo inovativnosti? Kdaj poiskati pomoč pri kolegih znotraj in zunaj matičnih institucij? In navsezadnje, ali res samo jaz/mi bijemo to bitko? No, vsaj na zadnje vprašanje lahko z gotovostjo odgovorim, da ne. Bibliotekarski kolegi so vedno pripravljene priskočiti na pomoč, le na plano je treba spraviti našo dilemo in se aktivno vključiti v reševanje, postati del rešitve, in ne dovoliti, da nas klasificirajo kot del težave. ●

Poročilo delovne skupine strokovnjakov držav članic Evropske unije v okviru odprte metode usklajevanja (OMC)

Svet ministrov za kulturo EU je na zasedanju 25. novembra 2014 sprejel Delovni načrt za kulturo 2015-2018, v katerem je bila med drugim predvidena ustanovitev delovne podskupine Odprte metode usklajevanja (OMU) za zagotavljanje promocije branja v digitalnem okolju, z namenom spodbujanja in razvoja občinstev, katere mandat je trajal do konca leta 2015. V OMU so države imenovalle bodisi strokovnjake, ki pokrivajo posamezno področje, bodisi predstavnike ministrstev oziroma druge strokovnjake po lastni presoji. Pri delu strokovnjakov je na način odprte metode usklajevanja tako sodelovalo 23 držav članic, pridružili pa sta se jim tudi Norveška (aktivno) in Islandija (pasivno). Za slovenskega predstavnika v delovni podskupini OMU sem bil s strani Ministrstva za kulturo imenovan Marjan Gujtman. Imenovani predstavniki držav članic smo se srečali na treh sestankih v Bruslju in (v ožji sestavi) na enem v Bratislavi. Za sopedredujoča delovne podskupine sta bila izbrana predstavnica Slovaške Timotea Vrablova in predstavnik Nizozemske Frank Huysmans.

Na sestankih smo izmenjali dobre prakse na področju promocije branja v digitalnem okolju v splošnih knjižnicah. Slovenija je pri tem zastopala stališče, da naj se tematika promocije branja, vključno z e-knjigami, bolj odločno osredotoči na digitalno izposojanje (oziroma izposojanje e-knjig) v javnih knjižnicah in da si je potrebno prizadevati za čim večje zmanjšanje oziroma odpravo ovir pri izposoji v javnih knjižnicah.

Poročilo, ki je pred vami in ki je rezultat dela te delovne skupine, vključuje pregled kulturnih politik in zakonodajnih pobud na tem področju, v zaključku pa prinaša tudi priporočila za deležnike ter odločevalce na nacionalnih in EU ravni. Med priporočili skupine je tudi znižanje DDV za elektronske knjige. Slovenija je ob tem ves čas zavzemala stališče, da je le ob popolni tehnološki nevtralnosti DDV, ko bodo različni formati in nosilci knjig obravnavani zgolj kot podporne tehnične rešitve za doseganje njihove široke dostopnosti, na nacionalni ravni mogoče pristopiti k sprejemanju celostnih ukrepov za spodbujanje kakovosti in raznolikosti knjižnih izdaj. V poročilo sta vključena tudi dva slovenska primera dobre prakse, in sicer portal za izposojanje e-knjig Biblos ter čezmejni model izposoje knjižničnega gradiva za pripadnike italijanske narodnosti v Sloveniji in na Hrvaškem (MLOL), ki ga izvaja Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper. Priložena sta tudi seznam članov delovne skupine ter celosten povzetek odgovorov na vprašanja, ki so jih prispevale sodelujoče države članice o vidikih spodbujanja branja v digitalnem okolju.

Poročilo o promociji branja in spodbujanju dostopnosti ter razvoja občinstva v digitalnem okolju, v katerem je razviden tudi strokovni prispevek Slovenije, je sopedredujoči Frank Huysmans predstavil na skupnem sestanku Odbora za kulturne zadeve in Delovne skupine za avdio-vizualne zadeve v Bruslju, dne 20. 6. 2016.

Člani delovne skupine smo se zavezali, da bomo s poročilom seznanili vse ključne deležnike v celotni knjižni verigi in seveda tudi odločevalce na državni ravni. ●

Zgodba s strukturo ali iskanje takšne zgodbe v strokovnem knjižničarskem okolju

Sabina Fras Popović

predsednica ZBDS

sabina.fras-popovic@mb.sik.si

Sprehod po strokovnih dogodkih maja in junija 2016

Dejstvo, da v Mariborski knjižnici pripravimo prispevek za interni časopis z naslovom Informator po vsakem obisku izobraževanja ali strokovnega dogodka, nas spremlja že vrsto let. Včasih nanj pozabimo, včasih prezremo, ker ocenimo, da nimamo kaj bistvenega ali novega sporočiti sodelavcem, včasih pa enostavno ne moremo pozabiti, za kar poskrbi urednica časopisa mag. Barbara Kovač. Ko sem že pričela sestavljati prispevke o različnih dogodkih, ki so se v glavnini zvrstili v maju in juniju 2016, me je ujel v naslovu zapisan stavek.

Naslov tega prispevka sem izbrala, ko sem v roku osmih mesecev že drugič na Bledu poslušala Aljošo Bagolo, kreativnega direktorja agencije Pristop. Prvič sem ga poslušala v družbi knjižničarjev, 9. novembra preteklega leta, ko smo knjižničarji praznovali 20. obletnico etičnega kodeksa slovenskih knjižničarjev. Kje se srečata etika in estetika in kako pomembna je etika pri vsem, kar počnemo, nam je ob dr. Danici Purg in dr. Meliti Ambrožič predstavil prav Aljoša Bagola. Drugič je gostoval na Bledu pri založnikih, na Kongresu slovenskih založnikov, kjer je imel predavanja na temo, ali je slovenska literatura lahko blagovna znamka. Predavanje je bilo že najavljeno v strokovnem delu lanskega slovenskega knjižnega sejma, a je odpadlo.

Zakaj sem naslov za ta prispevek prinesla iz Bleda in ga ponotranjila na Bagolovih predavanjih, saj je vendar zgodba s strukturo Aristotelova pogruntavščina in smo jo (vsaj) vsi komparativisti pridno

ponavljali na izpitih pri dr. Janku Kosu, dr. Edvaldu Korenu in dr. Ladu Kralju in še pri katerem profesorju, kar kaže na njeno močno umeščenost v svet literature in tudi način razmišljanja? Ker je naslov tega prispevka odgovor na vprašanje, kako početi stvari (tudi ali še) danes. Tako v knjižničarstvu kot založništvu in še v kakšni panogi/stroki/profesiji. V današnji poplavi informacij in informacijskih dražljajev se nas stvari dotaknejo le, če je v ospredju zgodba s strukturo. Seveda je bilo tako tudi v Aristotelovih časih in vse do leta 2001, le da je sedaj teža izbire še toliko večja na strani prejemnika informacij in še toliko večja odgovornost na strani pošiljatelja informacij. Zgodba s strukturo ustvarja doživetja, spodbudi čustva in tako premakne nekaj v posamezniku. Aljoša Bagola predstavi »enostaven recept« za nastanek blagovne znamke: blagovna znamka nastane ob ustvarjanju doživetij, ki so čustveno obarvana. Knjižnica, knjigarne in založbe že dolgo let nimajo več kreativnega monopola in ne spodbujajo sprememb v razmišljanju, ravnanju, obnašanju, poudari Bagola, in nas na zelo ilustrativen način na to v svojih predavanjih tudi opomni s primeri iz sveta današnjega kreativnega monopola. Aleksandrijska knjižnica je imela v svojem času kreativni monopol, danes imajo kreativni monopol tisti, ki spreminjajo način množičnega obnašanja, delovanja, ravnanja, torej ustvarjalci sodobne tehnologije, ki so najpogostejše na ravni mentalitete srednješolcev in še to tistih srednješolcev, ki so bili v šolskem svetu na dnu lestvice priljubljenosti. Raziskovali in živeli so v garažah in izpustili dobo (normalnega/povprečnega) odraščanja, sedaj pa so to

tisti, ki nam vsiljujejo novodobni Cezarjev palec (»včeečkam ali pa ne všečkam«) in bipolarnost v celotnem svetu razmišljanja (»za ali proti«). Knjižnice in založniki potrebujejo zgodbo s strukturo, ki ustvarja doživetja, da iz knjig in storitev ustvarijo blagovno znamko, ki nagovarja, spodbuja, se posameznika dotakne ter tako spreminja utečene navade.

Ne verjamem, da mi bo vsebinsko in formalno uspelo ta prispevek spreminiti v zgodbo s strukturo, ki bi vsaj za drobcen delček sledila Aristotelovim usmeritvam ali se približala Bagolovi filozofiji kreativnega ustvarjanja. Bom pa v prispevek povezala različne strokovne dogodke, ki so se dogodili v obdobju dveh mesecev, povezuje pa jih skupni imenovalac: knjižničarsko strokovno okolje. Miselna povezanost vseh dogodkov, skozi katere se bom sprehodila v nadaljevanju tega prispevka, nakazuje še en pomembnejši skupni imenovalac, za katerega pa se na tej točki pisanja/razmišljanja/strukturiranja lahko navežem na predavanje (2x) Aljoše Bagole: danes se vse stvari odvijajo v 48 urah, srečujemo se z ustvarjanjem prazne vsebine, ki je demokratizacija udobja in sledi splošnemu razmišljanju današnje družbe (pa konec koncev je bilo tako tudi v Cezarjevih časih): «Tukaj smo, sedaj pa nas zabavajte!» Doživetje in eksplozija čustev sta osnova vsake blagovne znamke.

V težnji po določeni meri strukture v zgodbi bom povezala dogodke okrog dveh paradigem: knjižničarji smo prepleteni z okoljem, bolj kot se tega zavedamo in knjižničarji smo med seboj bolj prepleteni, kot si želimo.

Prepletenost knjižničarjev z okoljem

Če nadaljujem tam, kjer sem ta prispevek pričela, torej na Bledu, je ta lep biser slovenske domovine 9. junija 2016 gostil slovenske založnike, in tudi kar nekaj knjižničarjev, na strokovnem dogodku, ki ga je organiziralo Društvo slovenskih založnikov. **14. kongres slovenskih založnikov** z naslovom **Izzivi sodobnega založništva** (več: <http://www.drustvo-zaloznikov.si/>) že s samim naslovom nakaže povezanost/prepletenost tudi s knjižničarji (tudi knjižničarji smo se z zadnjih letih večkrat na strokovnih dogodkih soočali z izzivi; več: <http://www.zbds-zveza.si/?q=node5/knjiznicarski-izzivi>; <http://www.zbds-zveza.si/?q=node5/100>), še večja prepletenost knjižničarjev z okoljem, v katerem delujemo, pa s tem ne mislim le na nivo lokalnega okolja, ampak vse dimenzije razlage pojma/besede okolje, ki si ga lahko v tem trenutku zamislite (več: http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj_te sta&expression=okolje&hs=1) in vas usmerja stran od izolacije posameznika ali neke profesije v okviru družbenega delovanja, smo lahko udeleženci zaznali v programu tega strokovnega dogodka. Iz Mariborske knjižnice sva se dogodka udeležili s sodelavko mag. Slavico Rampih, srečali sva kolege iz Mestne knjižnice Ljubljana, Knjižnice Domžale, Narodne in univerzitetne knjižnice, s predsednico Združenja splošnih knjižnic, **Vesna Horžen**, ki je tudi aktivno sodelovala v programu. V prispevku z naslovom **Knjižnice se spreminjajo, ali ste jim pripravljeni slediti?** je predstavila izhodišča modela povezovanja knjižnic pri pridobivanju knjižničnega gradiva. Med referenti je moja pozornost, ob Aljoši Bagoli in Vesni Horžen, pridobil tudi gost na 4. Dnevu Mariborske knjižnice, mladinski pisatelj oziroma medijski multipraktik, kot se sam poimenuje, **Žiga X. Gombač**. Kot pisatelj je izbral pot stran od demokratizacije udobja in v prispevku z naslovom **Vloga in izzivi avtorja v sodobnem založništvu** izpostavil nekaj temeljnih pasti založniške politike ta trenutek: čakanje na razpis Javne agencije za kulturo (»knjige ne moremo izdati, ker še ni razpisa ali še nismo dobili

odgovora«), odnos do mlajših slovenskih mladinskih avtorjev (»ali sploh še lahko govorimo o mlajših slovenskih mladinskih avtorjih, ali poznate avtorja, ki ustvarja za mladino in je mlajši od 40 let«), mit o pisateljih kot introvertiranih bitjih (dokaz sodelovanje pisateljev na zaključkih Bralne značke: predavalnica, telovadnica, dvorišče in od 80 do tudi 350 otrok na voljo za 60 minut, njegovemu razmišljanju lahko na tem mestu dodam stavek, ki ga je tudi on ponovil za Bagolo: »Tukaj smo, sedaj pa nas zabavaj«!), da ohrani pozornost in koncentracijo otrok ter jih ob tem še navduši za branje in pisateljstvo predstavi kot zanimivo, kondicijsko zahtevno dejavnost, potrebuje vse kaj drugega kot značilnosti introvertiranega posameznika), prepoznavnost slovenske literature v primerjavi s tujo literaturo za mladino in pogled na pisatelje. Podobno kot Bagola je tudi on izpostavil čustva za premik ljudi in s tem tudi premik stvari. Pri ustvarjanju je ključno, da avtor najde način, s katerim uspe doseči, da se zgodba mladih dotakne, na srečanjih z mladimi mora nastopiti v vlogi navduševalca za zgodbe, vedno mora imeti pred očmi, da beseda motivira in ne ustavlja, vsak avtor je zgodba zase, zbir zgodb in pri pisateljstvu gre za način življenja, za izbrano poslanstvo, kjer se ne vprašaš, ali ti danes to je ali ti to ni, ampak enostavno čutiš, da si stopil na »samotno pot, pot spoznanj in osebne rasti ter rasti brade...« (Žiga X. Gombač). Zanimivo, da sta tako Bagola kot Gombač izpostavila misel Charlesa Darwina: »Ne preživijo najmočnejši niti najinteligentnejši, pač pa tisti, ki se najbolj odzivajo na spremembe.« Naslednji referenti niso pustili posebnega pečata na mojem razmišljanju, niso se me dotaknili, čeprav so bile teme zanimive in nakazovale predvsem nujnost večje povezanosti pisateljev, založnikov, knjigotržcev in knjižničarjev pri tem, da bi skupaj dosegli dvoje: spremembo v bralnih in posledično tudi kupnih navadah slovenskih uporabnikov ter promocijo slovenske literature skozi zgodbe (kot primer, kako je potrebno stvari prepletati in za uspeh imeti sestavljeno zgodbo s strukturo, je bil predstavljen niz aktivnosti Javne agencije za knjigo RS v primeru kandidature Slovenije za osrednje gostje

Frankfurtskega knjižnega sejma v letu 2021). Fokus mojega zanimanja sta v zaključku ujeli še okrogla miza in podelitev nagrad za najknjigotržec in najzaložnik. Okroglo mizo z naslovom **Minimalni založniški standardi** so pod usmerjevalno besedo **dr. Sama Ruglja** oblikovali pisatelj in prvi predsednik Javne agencije za knjigo RS **Slavko Pregl**, glavni urednik **Tine Logar** iz Cankarjeve založbe, **dr. Marko Stabej** iz Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, tehnični urednik **Matej Nemec** iz Mladinske knjige in **Nataša Detič**, urednica in vodja založbe Ocean. Na tej okrogli mizi smo slišali zanimivo razmišljanje, ki ga lahko povežemo z aktualnim dogajanjem v knjižničarstvu, in sicer obravnavo predloga podzakonskega predpisa o opravljanju bibliotekarskega izpita. Dr. Samo Rugelj je uvodoma povedal, da bi založniki potrebovali nekaj takšnega kot imajo bibliotekarji in kako vedno znova spremlja, da bibliotekarski izpit ni kar tako. To lahko opazuje kot »cimer« Narodne in univerzitetne knjižnice na lokaciji Leskoškova, kjer tudi poteka opravljanje bibliotekarskih izpitov vsaj zadnjih petnajst let in ima založba UMCO svoj sedež. Poudaril je, da si tudi založniki želijo imeti podobno vstopno točko v založniško stroko, kot je npr. bibliotekarski izpit pri bibliotekarjih, saj to pomeni vsaj nek minimalni dogovor o tem, kaj je potrebno, da se lahko poimenuješ založnik in tako res ne more kdorkoli reči, da je založnik. Eden od sogovornikov na okrogli mizi se je sprehodil tudi skozi zgodovino posameznih poklicev in poudaril, da so strokovni izpiti kot vstopna točka v posamezno stroko pripomogli tudi k dvigu ugleda posamezne stroke. K ugledu stroke pomembno vplivajo tudi stanovske nagrade in na tem dogodku sem si zaželela, da bi založniki šli po poti knjižničarjev in podelitev nagrad umestili v slovenski javni in strokovni prostor kot samostojen dogodek.

Slabih štirinajst dni pred dogodkom na Bledu je prestolnica bibliobusov postal Kamnik. V sklopu Veronikinega festivala je v petek, 27. in v soboto 28. maja potekalo **19. strokovno posvetovanje in Festival potujočih knjižnic**. Dogodek bi na lep sončen dan v zaprto mestno

jedro Kamnika lahko privabil veliko obiskovalcev, ker pa so soorganizatorji dogodka iz Knjižnice Franceta Balantiča Kamnik povezali dva festivala, jih je privabil ogromno. Otvoritev festivala in strokovnega srečanja je bila »le« ena od točk uradne otvoritve Veronikinega festivala. Besedico le sem dala v navednice, ker je bila ključna in zelo pomembna točka, včasih pa knjižničarji ne razumemo nujnosti povezanosti v nekem okolju in ne prepoznamo bistvenega: da nas vidijo/slišijo/obiščejo tisti, ki nas ne poznajo. Zanimivo je bilo spremljati otroke na obisku na bibliobusih in slišati, kako ločujejo enega od drugega. Ne po barvi ali registraciji, ampak po tem, ali je videti kot tovornjak ali avtobus. Otvoritev srečanja so zaznamovala čustva: otrok iz vrtca in osnoven šole, ki so ob tej priložnosti z veseljem pokazali, kaj zmorejo in znajo, govornikov, ki so ponosni, da vidijo v knjižnici potencial, ki ga podpirajo (župan), so na začetke bibliobusne dejavnosti v občinah Kamnik in Domžale osebno navezani (predstavnik ministrstva za kulturo, bivši direktor Knjižnice Domžale, tudi domačin Kamnika), so pač tisti, ki so potujoče knjižničarstvo sprejeli za svoje poslanstvo (predsednica sekcije za potujoče knjižnice pri ZBDS) ter so prepričani, da se knjižnica v kraju dokaže/pokaže/poveže tudi z organizacijo takšnih dogodkov (direktorica Knjižnice Franceta Balantiča Kamnik). Kako pomembna je umeščenost knjižničarjev v neko okolje, so nakazala tudi novinarska vprašanja. Kljub predvideni novinarski konferenci v Rojstni hiši Rudolfa Maistra, ki je zanimiva zaradi domiselne postavitev muzejskega gradiva na omejenem prostoru, se je pogovor z novinarji dogajal skoraj v slogu bibliobusa: kar na terenu. Posnetek o tem dogajanju je našel svoj prostor tudi v osrednjem dnevniku RTV (več: <http://4d.rtvsl.si/arhiv/prispevki-in-izjave-prvi-dnevnik/174408096>). Strokovni del dogodka je potekal v prostorih Knjižnice Franceta Balantiča Kamnik in je prinesel zanimiv pogled v številke slovenskih bibliobusov (koliko kilometrov prevozi, koliko knjig izposodijo, koliko knjižničarjev premorejo, kakšen je njihov čas na terenu, kakšna oprema in kakšne težave) tokrat so si bili knjižničarji na bibliobusih enotni,

saj so vsi izpostavili problem nakupa gradiva (premalo izvodov ali pa sploh nič), primerjavo s kolegi iz Hrvaške in za knjižničarje Mariborske knjižnice zanimivo izkušnjo zbiranja sredstev za nov bibliobus na Reki (več: <http://gkr.hr/Vodic-zakorisnike/Lokacije/Gradski-bibliobus>). Reka bo kmalu Evropska prestolnica kulture (2020) in tudi pri njih se ponavlja mariborska zgodba bitke za knjižnične prostore. V neprimernih, utesnjenih in brez možnosti širitve si že vrsto let prizadevajo za nove prostore. Brez uspeha. Tudi pri zbiranju finančnih sredstev za nov bibliobus, tako mesto kot država sta odrekla finančno pomoč pri nakupu novega vozila, so imeli veliko moralno podporo prebivalcev, a majhen finančni izkupiček (več: <http://www.novolist.hr/Vijesti/Rijeka/Novi-bibliobus-kruzit-ce-rijeckim-ulicama-vec-od-ovoga-ljeta>). Znano? S to akcijo pa jih je uspelo knjižnico preplesti z okoljem in še bolj ozavestiti njeno prisotnost v delovanju mesta in življenju posameznika. Na strokovnem srečanju sem tudi prvič v svoji 25 letni knjižničarski karieri doživela, da je moderator okroglo mizo zaključil, ker se drugače zaradi izrednega odziva udeležencev sploh ne bi končala in ne zaradi tega, da bi preprečil mučno tišino, ko nastane takrat, če občinstvo nima vprašanj in si želi le samo zaključka. Seveda zaradi dobre kave, prigrizka in strokovnega klepeta. Okrogla miza z naslovom **Moderni bibliobus**, govornike je usmerjal Artur Lipovž, direktor Lavričeve knjižnice Ajdovščina, je podrla tudi en stereotip: o prisotnosti predstavnic ženskega spola v naši stroki. Ob okrogli mizi (miza je bila dejansko okrogla) so razmišljanja o modernem bibliobusu, zaradi različnih pomenov besede moderen (vezan na trende) in sodoben (vezan na potrebe) so sogovorniki po dogovoru v nadaljevanju govorili o sodobnem bibliobusu, delili **Marjan Gujtman**, predstavnik Ministrstva za kulturo, **Karel Novak**, predstavnik podjetja As Domžale in **Primož Kocbek**, predstavnik podjetja Fera avto. Po uvodnih besedah in izmenjanih stališčih, kjer se je pokazala razlika med generacijo retorikov in generacijo inovatorjev, ki sledijo sanjam, se prilagajajo spremembam in iščejo rešitve, sem z velikim občudovanjem spremljala razpravo. Mislim, da se sploh ne

zavedamo, koliko znanja in izkušenj imajo naši knjižničarji-šoferji, kako pomembno praktično znanje je zbrano v tej socialni mreži slovenskih potujočih knjižničarjev. V debati so bili konkretni (npr. zakaj se pri osmih bibliobusih, ki so zgrajeni v osmih letih zapored ponavljajo iste napake), strokovni (preglasen agregat moti obisk postajališča pred šolo ali vrtcem, zakaj se bibliobusi ne prilagajajo potrebam okolja: vročina na morju ali razgibanost terena) in inovativni (zakaj ni možno najti cenovno ugodne rešitve za tišji in močnejši agregat), predvsem pa zelo zagreti. Res si želim, da najdejo način, da svoja razmišljanja ubesedijo in s tem tudi sami ponudijo dober argument ali pojasnilo, zakaj tudi na tem mestu ni vseeno kdo dela in kako dela. Eden od dobrih kazalnikov njihovega dela je povprečna starost vozila, ki jo s skrbnim delom in odnosom do vozila knjižničarji vozniki podaljšajo vsaj na štiri leta več kot je povprečna starost vozila, ko preneha z vožnjo. Na zaključku strokovnega dela je sledil nastop gledališke skupine Mariborske knjižnice, kolegov iz bibliobusa. Zanimivo je, kako so s svojim vsakoletnim drugačnim nastopom, ki je prikaz določenega strokovnega vprašanja, pritegnili pozornost in vzpostavili pričakovanje. Sledijo tisti paradigmi današnje družbe, ki pravi, da je pač tukaj, sedaj pa jo je potrebno zabavati. Skozi duhovit in domiselni scenarij so izpostavili bistvo strokovnega problema, s katerim so se soočali ob prehodu na on line izposojno na bibliobusu. Na zaključku smo se tudi zahvalili še kolegialni molčečnosti, saj nihče od predhodnikov, ki so že pred nami uporabljali program za on line izposojno na bibliobusu, ni sporočil ne na IZUM in ne drugim strokovnim kolegom, da je program v bistvu dokaj »mimo« verzija. Referat sodelavcev Mariborske knjižnice je bil tisti, ki je imel zgodbo s strukturo, spodbudil čustev, predstavil doživetja in uresničil zahtevo, ki jo kličemo vsi vedno znova kadarkoli se pojavimo na kakšnem (tudi strokovnem) dogodku: tukaj smo, sedaj pa nas zabavajte. Strokovnega srečanja in festivala se je udeležilo 79 knjižničarjev iz treh držav (Slovenija, Hrvaška, Madžarska), bibliobuse je v starem mestnem jedru Kamnika obiskalo 39 organiziranih skupin, 256 obiskovalcev

Srečanje članov ekipe bibliobusa Mariborske knjižnice z ministrom za kulturo in ministrom za Slovence po svetu (foto: Tilen Mrgole, CreativeLab)

in 2 ministra. Toliko smo jih uspeli ujeti v statistiko.

V Mariborski knjižnici spodbujamo branje, širimo bralno kulturo in skrbimo za obrat zbirke tudi z različnimi prireditvami. V torek, 17. maja smo na Lentu gostili pisateljico **Polono Glavan**. Ena v vrsti literarnih postaj, na kateri se v tem zapisu ne bi zaustavila, če ne bi dogodek v največji meri zaznamovali ljudje in zgodba s strukturo, s tem pa pomembna vpetost knjižničarjev v okolju. Gostili smo pisateljico t.i. mlajše generacije in v ospredje literarnega pogovora postavili roman *Kakorkoli*. Roman s kompleksno zgradbo, popisanim aktualnim družbenim dogajanjem in za današnje bralne navade maratonskim obsegom je več kot hvaležna

tema za pogovor. Podobno kot Tolstoj pri Ani Karenini tudi Polona Glavan v romanu *Kakorkoli* bistvu romana zajame v stavku ene od glavnih protagonist: »Veliko se moram še naučiti.«. Dva dni po dogodku sem preverila izposojno romana po enotah Mariborske knjižnice. Od 23 izvodov jih je bilo izposojenih 7, mesec dni po dogodku je izposojen en izvod. Ob tem sem se na osebni izkušnji ustavila ob razmišljanju ugotavljanja učinka, ali če želimo raje vpliva, ki ga imamo knjižničarji na okolje in posameznike, ki ustvarjajo to okolje. Omenjen roman ni enostavno branje, vsekakor zahteva takšno disciplino kot ga je zahtevalo pisanje, a izpostavi tisto, kar je tako moteče, tudi v primeru naših prizadevanj za novo knjižnico: »Najbolj nevarni so pa tisti, ki ne naredijo nič. Tista

tiha večina, ki gleda stran in se dela, da to ni njihova stvar, vsi tisti dobri ljudje, ki čuvajo svoje dobre vrtičke in delajo dobre ograje, da se potem zdi, da so problemi drugih nekje daleč. Tisti, ki predalčkajo ljudi v prekleti dobri veri, zato da imajo dober izgovor, da ne naredijo nič. Vsi tisti ljudje dobrih namenov in nikakršnih dejanj. Vsi ti tisoči in stotisoči in milijoni, ki si govorijo, da itak ne morejo nič. Kot da niso tisoči in stotisoči in milijoni. Kot da niso preklela večina.«

Prepletenost knjižničarjev med seboj

Na dan mladosti, in tudi na dan, ko so slovenski nogometaši igrali v Kopru finalno tekmo državnega pokala, 25. maja 2016, je Mestna knjižnica organizirala

strokovni dogodek z naslovom *Knjižnica, srce mesta: naši potenciali in motivacija*. Tokratni strokovni posvet se je usmeril na knjižničarje, razvoj kadrov, motivacijo, vodenje in izbiro kariere v knjižničarstvu. Letošnji pokrovitelj dogodka je bila Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Na povabilo organizatorja so vsebinsko program oblikovali **mag. Jelka Gazvoda, Vesna Horžen, Cristoph Deeg, dr. Polona Vilar, mag. Aleš Klemen, Dragica Turjak, Simona Resman in dr. Sabina Fras Popovič**. Predavatelji so se dotaknili novih predlogov podzakonskih aktov, vloge mentorstva pri prenosu znanja, študijskih programov, pomena mehkih znanj pri delu v knjižnici, realnosti pri vodenju velike knjižnice in sprejemanja poslanstva. Pristopi in poudarki predavateljev so bili različni. S tega dogodka sem odšla s tremi potrditvami, tistega, kar sem že vedela: tudi tuji predavatelji se ponavljajo, ko vedno znova izpostavljajo v knjižnici pomen zgodbe in ljudi (kot primer tudi že Stephen Abram: *Library Advocacy in the 21st Century* in R. David Lankes: *From Loaning to Learning*), mladi se izobražujejo za poklic, ki še ne obstaja in mehka znanja ločijo med seboj tiste, ki imajo enako formalno izobrazbo, s tem, da mehka znanja niso v nobenem formalnem programu izobraževanja vključena v zadostni meri, saj so prav to znanja, ki jih pridobivamo v procesu vseživljenjskega izobraževanja. Iz tega strokovnega dogodka želim izvzeti tri stvari, ki kažejo na prepletenost knjižničarjev med seboj: predavanje **Cristopha Deega** z naslovom *I believe in Library-Superheroes - why do we need to re-think about the future of librarians*, video predstavitev *Ko bom velik, bom knjižničar?* in razpravo na zaključku strokovnega posveta. Te tri segmente sem izbrala, ker izpostavijo zgodbo s strukturo in čustva, ki premikajo ljudi k spremembam. V svojem razmišljanju je izpostavil vprašanje supermoči: kaj je tisto, kar ustvari superjunake (npr. Batman, Spiderman in Superman). Njegov odgovor je enostavnejši, kot sem si predstavljala ob zastavljenem vprašanju. Superjunaka oblikuje sposobnost narediti stvari, ki jih drugi niso sposobni. Torej, če želimo knjižničarji biti superjunaki, se moramo

vprašati in potem tudi poiskati odgovor na vprašanje, kaj delamo bolje kot drugi? Ob enem vprašanju se pojavi skoraj vedno še drugo vprašanje in tako je predavatelj tudi tokrat povezal vprašanje *kaj* z vprašanjem *kako*. In kako nekdo postane superjunak? Če ste gledali katerikoli film z glavno vlogo superjunaka, veste, da se nekaj zgodi. Pajek, planet, dogodek iz otroštva. Predavatelj je to poimenoval vzpodbuda. Zunanja okoliščina povzroči spremembo pri posamezniku. In kdaj knjižničarji lahko postanemo superjunaki? Ko bomo ponotranjili, da so bistvo ljudje in ne stroji. Poudaril je tudi, da je bistvo vsega izbira. Ko ljudje lahko izberejo, postane knjiga magična stvar osebne izbire. Knjižničarji jim s tem nudimo možnost unikatnih doživetij. Razmišljanje je zaključil z ugotovitvijo, da smo knjižničarji lahko superjunaki in knjižnice imajo lahko supermoč, če so to, kar so in pomagajo biti ljudem boljši. Knjižnice lahko ljudem pomagajo biti boljši posamezniki ali odgovorni državljani samo, ali v večini primerov ali v večjem obsegu preko osebne stika. Na tem mestu sem se ustavila v razmišljanju, ki je bilo izpostavljeno na zaključku dogodka. Mag. Aleš Klemen je v svojem predavanju izrazil pomislek o izposoji kot strokovnem delu pri knjižnični dejavnosti. Na zaključno razpravo je tako priromalo edino zapisano vprašanje, ki je bilo namenjeno razpravljavcem: ali je šlo za lapsus ali za strokovno držo? Žal zaradi različnih obveznosti vsi razpravljavci niso mogli ostati do konca, tudi program je ušel iz časovnih omejitev. V razpravi smo lahko spoznali različno dojetje procesa izposoje. Izposoja je, ne glede na različna razmišljanja posameznikov v naših strokovnih krogih, najpomembnejša dejavnost, s katero se v največji meri povežemo z ljudmi, pomeni tudi najširšo izpostavljenost posameznika kot strokovnjaka na delovnem mestu, zahteva takojšnjo reakcijo na akcijo, zahteva proaktivno držo in izjemno spoštovanje etičnih načel ter prevzemanja osebne odgovornosti. Vesela sem bila tokrat ponujene možnosti, da sem lahko v razpravi izrazila drugačno razmišljanje o izposoji, kot je morda prisotno v strokovnih krogih ter

mnenje o tem, zakaj so tista znanja, ki jih delodajalci v največji meri pogrešajo pri diplomiranih bibliotekarjih (torej mehka znanja) pomembna pri kadrih, ki so ta trenutek zaposleni v knjižnici in zakaj je pomembno, da je v izposoji najboljši kader in kako pomembno je, da kot posameznik sprejmeš poslanstvo knjižnice kot tisto, kar boš v prihodnje rad počel. Video predstavitev ni podala klasičnih odgovorov na vprašanje o posameznikovi karieri v knjižnici, temveč je v ospredje postavila (spet) ljudi in osebne zgodbe. Več o dogodku na <http://www.mklj.si/zgodilo-se-je/item/10849-knjiznica-srce-mesta#.V3Jl7-uLS00>.

Knjižničarji smo v največji meri prepleteni med seboj prav v **Zakonu o knjižničarstvu**. Verzija zakona iz leta 2001 je v letu 2015 po večletnem delu na besedilu, prioritetah spremenjenih členih in usklajevanjih med zainteresiranimi in pristojnimi javnostmi v letu 2015 dočakala spremembe, ki jih je prinesel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A). Besedilo sprememb zakona je pač kompromis, kako pa je s kompromisi nas je v Mariborski knjižnici podučil na internem izobraževanju naš ambasador, mag. Aco Prosnik. Pri kompromisu vsak nekaj izgubi, nekaj malega dobi, prav zadovoljen pa v bistvu ni nihče. To je seveda značilno za politično kulturo.

Priprava zakona je potekala na podlagi usmeritev, ki jih je potrdil **Nacionalni svet za knjižnično dejavnost** (strokovno in posvetovalno telo Vlade RS za odločanje o strokovnih zadevah na področju knjižnične dejavnosti) na 50. seji 24. septembra 2012, ter na podlagi usmeritev drugih resorjev po uskladitvi zakonskih določil z drugimi relevantnimi zakonskimi predpisi ter njihovi prilagoditvi spremenjenim razmeram. Za pripravo novele je bila opravljena vrsta strokovnih pogovorov z različnimi deležniki. Ministrstvo za kulturo je prvi predlog besedila spremembo in dopolnitev zakona predstavilo članom Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost 18. junija 2013 na 54. seji. V zvezi z določbami o osebnih podatkih je potekalo tudi predhodno usklajevanje z Informacijsko

pooblaščenko (sestane 27. marca 2013, pisni odziv 20. junija 2013).

Novela Zakona o knjižničarstvu, ki jo je Državni zbor sprejel na 13. redni seji dne 24. novembra 2015, ne spreminja zakonskih rešitev, ki so se v praksi izkazale kot ustrezne, prinaša pa nekatere nujne rešitve za izboljšanje knjižnične dejavnosti. Ministrstvo za kulturo je 17. decembra 2015 pripravilo javno predstavitev sprememb Zakona o dopolnitvah in spremembah Zakona o knjižničarstvu. Knjižničarji še vedno ostajamo povezani v enem zakonu. Kljub težnjam posameznih strokovnih interesnih sredin po osamosvojitvi v specialnem knjižničarskem zakonu, smo lahko v desetih letih intenzivne priprave zakonskih sprememb vedno znova ugotavljali, da knjižničarji kot nosilci knjižnične javne službe potrebujemo skupen zakon, ki postavlja izhodišča za izvajanje knjižnične javne službe. Tam, kjer se stvari pogosto zapletejo, je v sobivanju posameznih specialnih zakonov in tam, kjer je (žal) knjižnična dejavnost prepoznana le kot podporna dejavnost, ne pa primarna

dejavnost, ki generira izhodišča za razvoj, izobraževanje, znanstveno raziskovanje in je temelj demokracije. Na javni predstavitvi zakonskih sprememb je mag. Tatjana Likar predstavila potek priprave besedila zakona, prioritete izbranih členov, ki so bili zajeti v spremembe in postopek sprejemanja predloga zakona. V predstavitvi je najprej predstavila **kronološko zaporedje zadnjega cikla** priprav besedila (spremembe zakona iz leta 2001 so se pričele pripravljati že leta 2002). Postopek za pripravo sprememb in dopolnitev se je pričel v letu 2011 na 46. seji Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, ki mu je v tej sestavi predsedovala direktorica Mariborske knjižnice Dragica Turjak. V septembru 2012 na 50. seji so člani Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost **potrdili nabor potrebnih sprememb in njihove prioritete**. Oktobra 2012 je minister za izobraževanje, znanost, kulturo in šport imenoval delovno skupino, Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o Vladi Republike Slovenije (ZVRS-G, Uradni list RS, št. 21/13) je posegel v vladne postopke in tako je minister za kulturo imenoval novo delovno skupino, in sicer

strokovno komisijo za pripravo osnutka Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (6 + 1 članov). Kot članica te delovne skupine lahko zapišem, da je bilo vsem kaj kmalu jasno, da bo besedilo, ki ga bo sestavila strokovna komisija, po prehodu skozi vladni aparat lahko drugačne oblike in vsebine. Uradniki nas seveda niso razočarali. Prav tako je bila izredno poučna in zanimiva izkušnja vpetosti posameznih interesnih skupin v fazi medresorskega usklajevanja, zato prvotni nabor členov s prioriteto 1 ni ostal v končni verziji, ampak so drugačno prioriteto postavili v medresorskem usklajevanju. Ves čas razprave je bilo tako med člani delovne skupine in tudi v širši strokovni javnosti v zraku vprašanje, zakaj ne gremo sestavljati kar novega zakona. Prvič se tega nismo lotili, ker so člani Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost ugotovili, da vse v obstoječem zakonu ni potrebno spreminjati. Drugič pa nam je bilo vsem jasno, da odpiranje celotnega zakona lahko pomeni še večjo grožnjo že tako nestabilnem financiranju knjižnic. Člani Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost so na 50. seji 24. septembra

ČLEN	POTREBNA SPREMEMBA	PREDLAGATELJ	PREDLOG PRIORITETE
2. člen	Dodati določbo za vladne knjižnice	MINISTRSTVO	3. prioriteta
9. člen	Vključiti stanovsko združenje	ZBDS	1. prioriteta
15. člen	Jasneje opredeliti namen zbiranja osebnih podatkov o članih knjižnice	Združenje splošnih knjižnic	3. -Prioriteta 1. prioriteta (53. Seja nskd)
17. člen	Dodati določbo, da je za direktorja lahko imenovan, kdor ima strokovni naziv	Združenje splošnih knjižnic	2. -Prioriteta 1. prioriteta (55. Seja nskd)
39. člen	Spremeniti določbe o pripravništvu; spremeniti določbo o pogojih za opravljanje bibliotekarskega izpita	Združenje splošnih knjižnic MINISTRSTVO	1. prioriteta
42. člen	Črtati - urejanje te strokovne vsebine prepusti pravilom stroke	Združenje splošnih knjižnic, IZUM	1. prioriteta
43. člen	Črtati - urejanje te strokovne vsebine prepusti pravilom stroke	Združenje splošnih knjižnic, IZUM	1. prioriteta
46. člen	Sprememba organa upravljanja knjižničnega informacijskega servisa	IZUM	1. prioriteta
49. člen	Določiti spremenjeno sestavo nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost	ZBDS MINISTRSTVO	1. prioriteta
52. člen	Črtati besedilo, ki določa, da k programov dela in finančnih načrtov NUK in izum da soglasje Vlada RS.	IZUM MINISTRSTVO	1. prioriteta
54. člen	Določbe o neizpolnjevanju obveznosti občine spremeniti v bolj zavezujoče	Združenje splošnih knjižnic MINISTRSTVO	2. prioriteta
65. člen	V določbah o prekrških uskladiti kazni - zneski v eur	MINISTRSTVO	1. prioriteta

2012 potrdili naslednji izbor členov za spremembo, v preglednici so označene tudi spremembe prioritete pri posameznih členih, predvsem zaradi nujnosti lažjega dela v praksi:

Osnutek predloga je obsegal spremembo naslednjih členov: 9. člen, 12.a člen, 15. člen, 17. člen, 39., 39.a, 39.b člen, 42. člen, 43. člen, 46. člen, 48., 49. člen, 52. člen, 63., 65. člen ter prehodne in končni določbi. Na predlog Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (seja 11. 9. 2014) so dodali spremembe določb, ki se nanašajo na **ugotavljanje izpolnjevanja pogojev za opravljanje knjižnične dejavnosti kot javne službe in vodenje razvida knjižnic**. Na podlagi mnenja **Službe za boljšo zakonodajo, upravne procese in kakovost z Ministrstva za javno upravo (z dne 30. 3. 2015)** so bile v besedilo sprememb vključene tudi spremenjene določbe za **opredelitev ugotovljene manjkajoče pravne podlage za ureditev knjižničnega nadomestila v obliki delovnih štipendij**. Takšen predlog je šel nato v ponovno javno obravnavo, ki je potekala od 6. maja do 5. junija 2015. Po javni obravnavi se je osnutek spremenil v **predlog** in s tem je šel v nadaljnji postopek sprejemanja. Vsebinske spremembe so opazne tudi, če naredimo primerjavo samo na nivoju členov. **Predlog** je zajemal naslednje člene (**s krepko so označeni členi, ki se razlikujejo od osnutka**): **1. člen, 1a. člen, 2. člen, 7. člen, 8. člen, 10. člen, 15. člen, 36. člen, 37. člen, 38. člen, 39., 39.a, 39.b člen, novo poglavje: 39.c, 39.č, 39.d in 39.e člen, 42. člen, 43. člen, 52. člen, 52.a člen, 56. člen, 57. člen, 58. člen, 60. – 63. člen, 65. člen**, prehodne in končni določbi. Pregled členov v osnutku, predlogu in nato v sprejetem zakonskem besedilu kaže odmik od zastavljenih prioritete knjižničarske strokovne javnosti, ki je dosegla konsenz o prioritetah v sklopu delovanja Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost. Predlog zakona je bil nato sprejet v Državnem zboru in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu je začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije (19. decembra 2015). Ključne spremembe se nanašajo na **šolske knjižnice**, ki po novem niso več knjižnična

javna služba, ampak sestavni del javne službe na področju vzgoje in izobraževanja, a izvajajo tudi knjižnično javno službo: tukaj je bila sprememba potrebna zaradi sobivanja dveh javnih služb. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu med drugim v skladu z Zakonom o varovanju osebnih podatkov **spreminja tudi določbe glede zbiranja osebnih podatkov uporabnikov knjižnic**. Določneje opredeljuje **pogoje za strokovne knjižničarske delavce, ki se nanašajo na vrsto in stopnjo izobrazbe**. Z ukinitvijo pripravništva, kar se je zgodilo v sklopu delovno pravne zakonodaje, sledi aktualnim usmeritvam na področju zaposlovanja mladih ter s potrjenimi spremembami podaja **podlago, da se bodo bibliotekarski izpiti lahko opravljali skladno s sodobnimi smernicami knjižničarske stroke**. Zakon s **spremembo določil glede knjižničnega nadomestila** podaja ustrezno podlago za zakonito izvajanje knjižničnega nadomestila – kulturnega modela podpore avtorjem knjižničnega gradiva, ki je predmet javnega posojanja v splošnih knjižnicah – in sicer v obeh oblikah, kot: 1. denarni prispevki živčim avtorjem knjižničnega gradiva za izposojajo njihovih del, in kot 2. delovne štipendije za ustvarjalnost. V zakonu določenim spremembam je bilo potrebno prilagoditi tudi podzakonske predpise, zato je mesec maj in tudi junij v največji meri zaznamovala javna razprava o dveh podzakonskih aktih, ki urejata imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti in bibliotekarski izpit. Z zakonskimi spremembami pa je potrebno uskladiti tudi izvajanje knjižničnega nadomestila, pravilnik o razvidu knjižnic in pravilnik, ki ureja pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Prvi trije podzakonski akti morajo biti usklajeni v roku šestih mesecev, zadnja dva pa v roku dveh let.

Ker je v zakonu določen rok šestih mesecev za uskladitev dveh podzakonskih aktov (mimogrede tudi Zakon o knjižničarstvu iz leta 2001 je imel določen šestmesečni rok za pripravo podzakonskega akta za bibliotekarski izpit, pa ni prišlo niti do obravnave osnutka), smo v maju in juniju lahko vsi zainteresirani podali mnenje o

predlaganih dokumentih. Poznan nam je odziv sindikatov na predlog pravilnika o strokovnih nazivih, dotaknili so se ga tudi predavatelji na strokovnem dogodku v Mestni knjižnici Ljubljana, nanj se je odzvala tudi Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Javna razprava, ki je bila na Ministrstvu za kulturo 18. maja 2016, je prinesla dvojno sporočilo: na eni strani so predvsem predstavniki sindikatov izpostavili problem previsokih zahtev, na drugi strani pa so strokovni delavci izpostavili nestrinjanje s sindikalno zahtevo in opozorili, da so zahteve, npr. z zahtevami raziskovalcev, še prenizke. Seveda je jasno, da je iz vidika vsakega posameznika oblikovan njegov zorni kot. Iz vidika celotne prepletenosti zakonodaje in strokovne profesionalnosti pa je predlog pravilnika, ki je urejal strokovne nazive prinesel novost, ki je večini ostala prezrta: 22. člen predloga pravilnika je omogočal izredno napredovanje v strokovnem nazivu ne glede na stopnjo izobrazbe in glede na pogoje, ki so zahtevani na posamezni stopnji izobrazbe. Dosedanji pravilnik tega ni omogočal in so bili perspektivni (mladi ali starejši) strokovnjaki izenačeni z vsemi ostalimi. Kljub večjemu številu doseženih točk niso mogli napredovati prej v višji strokovni naziv kot v določenem časovnem okviru. Prav tako je zanimivo, da so se v različnih razpravah ukvarjali s problemom pisanja in ustvarjanja. Zakon o knjižničarstvu je leta 2001 uzakonil bibliotekarski izpit kot licenčni izpit in tako kot vstopnico za samostojno strokovno delo. Zakon o knjižničarstvu v 2. členu določa vsebino knjižnične javne službe. Za uspešno uresničevanje te javne službe je vsak posameznik primoran samostojno ustvarjati in predstavljati vsebine, ki jih nato lahko po posameznih alinijah tega člena povežemo in združimo. Pisno ustvarjanje je še vedno glavni kanal prenosa informacij, omogoča prenos dobrih praks, ohrani strokovno dediščino, prakso, in kulturo, hkrati pa se vsi zavedamo, da če o nečem ne pišemo, tega pač ni. Pogosto knjižničarji pripravljajo zapise o dogajanjih v knjižnicah za novinarje, ti pa le pripišejo svoje ime. Ali je to etično ali takšno dejanje opravičuje cilje lahko oceni le vsak pri sebi. Vsekakor je predlog pravilnika, ki ureja strokovne nazive v naši stroki prinesel možnost izrednega napredovanja, kar obstoječi ni omogočal,

razliko pri pogojih napredovanja po stopnjah izobrazbe in spremenjene kriterije za pridobivanje ustreznih točk. Predlog kriterijev je bil primerljiv s postopkom za pridobitev habilitacije na slovenskih univerzah, čeprav tudi med njimi obstajajo razlike, in s pridobivanjem nazivom na področju vzgoje in izobraževanja. Zanimiva novost, ki jo je prinesel predlog, je poenotenje možnosti pridobivanja točk s področja usposabljanja za posamezne segmente dela v knjižnici. Obstoječa verzija pravilnika, ki je še v veljavi, je prinašala točke za usposabljanje iz vzajemne katalogizacije, medtem ko na drugi strani ni prinašala posebnih točkovnih ugodnosti pri napredovanju v strokovni naziv v primeru usposabljanja za področje neposrednega dela z uporabniki. Prav na segmentu, ki so ga tudi na strokovnem dogodku v Mestni knjižnici Ljubljana na eni strani postavili pod vprašanje strokovnosti, hkrati pa ob tem poudarili pomembnost dela z ljudmi in nujnost poznavanja/obvladanja mehkih znanj pri delu v knjižnici. Delo z neposrednimi uporabniki, pa naj imamo tukaj v mislih referenčni pogovor, delo pri izposojevalnem pultu, bibliopedagoške dejavnosti zahteva takojšnje reakcijo in najhitreje odkrije našo morebitno strokovno šibkost. Ko npr. pri vsebinski ali formalni obdelavi gradiva naletiš na oviro, težavo, strokovno dilemo, lahko gradivo odložiš,

počakaš na kolega ali morebiti odločitev odložiš na drugi dan. Uporabniki, torej ljudje v razliki do gradiva zahtevajo takojšen odziv in ob tem si tudi osebno izpostavljen, tako da moraš dobro poznati etični kodeks, referenčni pogovor, pogosto tudi tehnike obvladovanja jeze, odmik od problema, knjižni fond, načine iskanja ter razbrati, kaj nekdo dejansko potrebuje ali si želi: gradivo, socialni stik, informacijo, napotitev ali pa le varno točko. Na tej točki je predlog pravilnika o strokovnih nazivih naredil velik premik k enotnemu vrednotenju posameznih segmentov knjižničnih procesov. Ob tem lahko zapišemo, da smo knjižničarji splošnih knjižnic skoraj privilegirani, v primerjavi s preostalimi, saj je nabor dejavnosti splošne knjižnice tako velik, da lahko skoraj vsak najde interesno področje, ki bi ga spodbudilo za pisno predstavitev. Morda se mora le malo potruditi, da se odloči za iskanje. Za razliko od specialnih ali visokošolskih knjižničarjev je v splošnih knjižnicah vse v veliki meri splošno naravnano in vezano na specifične lokalnega okolja, ki se od kraja do kraja, in s tem od knjižnice do knjižnice razlikuje in izriše svoje značilnosti. Še bolj pa je zanimivo prepletanje splošne knjižnice na knjižničarskem zemljevidu, ko se povežejo različni tipi knjižnic in knjižničarjev med seboj. Na tej točki povezanosti je del vsebin gradil tudi predlog pravilnika, ki pa

se ukvarja z vprašanjem bibliotekarskega izpita. Nadomestil naj bi več kot 35 let star dokument, ki več ne ustreza zahtevam okolja, družbenih razmer in zahtevam stroke. Dokument v središče postavljanja poznavanje stroke in usposabljanje za delovno mesto ter je s pisno nalogo kot posebnim delom izpita izhodišče za napredovanje v strokovni naziv na ustrezni stopnji izobrazbe.

Na koncu si želim vrnitev na Bled in k predavanju Aljoše Bagole. Knjižničarji radi sledimo trendom, a trendi po njegovem mnenju niso prav nič drugega kot le izogibanje bremenu izbire, odgovornosti in s tem tudi sprejemanju odločitve. Sledenje trendom je »množično pomirjevalo za povprečnost in ugodje brez odločanja«. Knjižničarji radi govorimo o tem, da se moramo prilagajati in odzivati na spremembe, a sami kakršnokoli spremembo izredno težko sprejmemo. Tudi to, da bomo lahko boljši in uspešnejše pri uresničevanju svoje supermoči, ko bomo povezani in prepletene vsi knjižničarji (šolski, specialni, visokošolski, splošni, nacionalni) med seboj in bomo takrat zmogli tisto, kar najbolj potrebujemo: nacionalno kampanjo o prednostih branja. Pomembna izhodišča za to najdemo tudi v knjigi avtorja Manfreda Spitzerja *Digitalna demenca: kako spravljamo sebe in svoje otroke ob pamet*. Priporočam v branje. ●

Maja Peteh

predsednica Društva bibliotekarjev Ljubljana
maja.peteh@gzdiz.si

Posterji na konferencah

(In zbor članov DBL)

V Društvu bibliotekarjev Ljubljana smo 24. marca 2016 izvedli redni zbor članov. Zbor ni bil volilni, saj je trenutno vodstvo bilo izvoljeno lani za mandatno obdobje 2015-2019. Žal tudi letos ugotovljamo, da člani z neudeležbo na tovrstnih srečanjih ne izkoristijo možnosti razprave (in glasovanja) o programu dela društva.

Zbor članov je sicer potrebno izvesti vsako leto zaradi potrjevanja letnih poročil in

načrtov. Da pa dogodek ni administrativno suhoparen, smo se ga odločili popestriti s strokovnim predavanjem.

Simona Šinko iz Mestne knjižnice Ljubljana je tako izvedla predstavitev z naslovom Posterji na konferencah. Tematika je še posebej aktualna, saj je aktivna udeležba na konferencah vedno pogostejši pogoj delodajalca ali drugih financiranj. Na konferencah je tudi vedno pogostejša možnost sodelovanja

tudi s posterjem, ki ponuja predstavitev strokovnih vidikov dela s poudarkom na njihovi izvedbi in uporabi v praksi. Predstavitev je ponudila vrsto praktičnih napotkov iz literature in lastnih izkušenj pri odločitvi za sodelovanje s posterjem na konferenci, njegovi prijavi in oblikovanju.

Predstavitev je dostopna na spletni strani DBL, zavihek Gradiva (http://www.dbl-drustvo.si/?page_id=231). ●

Pisana beseda v knjižničarstvu

Društvo bibliotekarjev Ljubljana je v sodelovanju s Centralno ekonomsko knjižnico Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani v soboto 23. januarja 2016 priredilo strokovno srečanje »Pisana beseda v knjižničarstvu.«

Namen srečanja je bilo spodbuditi stanovske kolege k objavljanju informacij o aktivnostih v knjižnicah in stroki in k pisanju bolj zahtevnih strokovnih besedil.

V uvodnem predavanju je dr. Melita Ambrožič poudarila pomen samorefleksije pri pisnem izražanju in pomen razvijanja pisnega izražanja, ki sta pogoja za razmišljanje in razprave. Seveda ni zanemarljiva pomena motivacije, ki bi v naši stroki morala biti bolj notranja (želja po posredovanju informacij) kot zunanja

Maja Peteh
predsednica Društva bibliotekarjev Ljubljana
maja.peteh@gozdis.si
foto: **Ivan Kanič**

(npr. pridobivanje točk za napredovanja). V predstavitvi je povzela razlike med znanstvenimi in strokovnimi besedili, njihovo strukturo, terminološko ustreznost in opremo. Knjižničarji pa bi morali biti vzgled pri spoštovanju avtorskih pravic.

Mag. Janez Jug s pripravi predstavitve »Tipologija dokumentov v luči raziskovalne dejavnosti in v luči Meril za ocenjevanje strokovne usposobljenosti Pravilnika o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti« odkril vrsto nedoslednosti, ki bodo v pomoč skupini za pripravo novega Pravilnika o strokovnih nazivih v knjižnični dejavnosti.

Bloganje je predstavila Nevenka Mandelj, knjižničarka na OŠ Litija. Predstavitve je temeljila na predstavitvi lastnega bloga, njegovega namena in njegovo

vpetost v delovanje šolske knjižnice in knjižničarskega krožka.

Predstavitve Tine Drolc, strokovnjakinje s področja odnosov z javnostmi je vključevalo teoretično predstavitev značilnosti posameznih medijev in praktične napotke pri komunikaciji v zvezi z našimi dogodki oz. sporočili za javnost. Imamo v knjižnicah zastavljene cilje na tem področju? Se zavedamo pomena kakovosti nad količino? Znamo knjižničarji pripraviti osrednje sporočilo, sklic novinarske konference, vabilo in gradivo za novinarje? In ali se zavedamo pomena predstavitve naše dejavnosti v lokalnem časopisju?

Sledile so predstavitve revij in spletnih mest s področja knjižničarstva. Gorazd Vodeb je pravkar prevzel urednikovanje revije Knjižnica (izdajatelj NUK in ZBDS). Mojca Trtnik je predstavila Knjižničarske novice (izdajatelj NUK). Oba sta izpostavila težave pri pridobivanju objav in povabila k pisanju tako strokovnih objav in kratkih obvestil o dogodkih, kot tudi znanstvenih prispevkov. Romana Fekonja, je predstavila strokovno revije Šolska knjižnica, ki izhaja že 25 let in je predvsem usmerjena k objavljanju vsebin s področja šolskega knjižničarstva. Nasprotno pa se revija Organizacija znanja (urednica Aleksandra Rubelj, izdajatelj IZUM) predstavlja kot multidisciplinarna strokovno-znanstvena revija, namenjena vsebini vezani na vse segmente COBISS-a. EPALE je projekt Centra Republike Slovenije za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) (Ajda Turk). Je multikulturalna spletna stran, s slovensko podstranjo, namenjena je vsebinam s področja vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih. Stran omogoča nalaganje interaktivnih vsebin, predvsem predstavitev dobrih praks in obveščanja po aktualnih vsebinah. Na kraju je Nina Ban predstavila še Biblioblog, ki objavlja informacije o knjižničarskih vsebinah, prostih delovnih mestih in osebna mnenja s področja aktualnih dogajanja v knjižničarstvu.

Predstavitve so dostopne na spletni strani DBL, zavihek Gradiva (http://www.dbl-drustvo.si/?page_id=231). ●

Maja Petehpredsednica Društva bibliotekarjev Ljubljana
maja.peteh@gozdis.si

Spoznajmo Ljubljano

Člani Društva bibliotekarjev Ljubljana smo v četrtek, 12. maja 2016 ponovno spoznavali naše mesto in njegovo knjižnično vsebino. Tokrat smo si ogledali Arhiv RS in se seznanili z arhivsko javno službo, pogoji dostopa do arhivskega gradiva. V drugem delu smo obiskali studio Tipo Renesansa, kjer zbirajo (in restavrirajo) staro tiskarsko opremo iz časa po 2. svetovni vojni in z njo še izvajajo tehniko visokega tiska (tiskanje s svinčnimi črkami). ●

Maja Petehmaja.peteh@gozdis.si,
Irena Rebov
irena.rebov@gozdis.si

Strokovna razprava »Naše knjižničarstvo«

Je knjižničarstvo res naša panoga, ali si jo vsak razlaga po svoje? Se vsi zavedamo pomena skupne izgradnje knjižničnega sistema? Namen razprave je bil izmenjava mnenj o programu Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, ki je edini povezovalac in zastopnik vseh vrst knjižnic in zaposlenih v knjižničarstvu. Razlog za sklic razprave, ki se je odvila 21. aprila 2016 v organizaciji Društva bibliotekarjev Ljubljana, so bile nejasnosti s katerimi smo se ukvarjali člani Izvršnega odbora DBL, zato smo v svoj krog povabili predsednico ZBDS dr. Sabino Fras Popovič. Predsednica nam je razbistrila ozadja dogajanj in z nami delila svoje vtise o dogajanju v stroki in slovenskih knjižnicah.

Podatek, ki ga ponuja Poročilo o izvedbi programa ZBDS za leto 2015: ZBDS združuje 1.300 članov področnih društev, v organih ZBDS pa deluje 213 članov. K programu sodijo vidni in odmevni dogodki

(posvetovanja, podelitve nagrad), seje organov (Izvršni odbori sekcij, Upravni odbori, sodelovanje predstavnikov ZBDS v nacionalnem svetu za knjižnično dejavnost in v svetih zavodov različnih knjižnic, priprava stališč o aktualnih dogodkih, predlogih zakonov in pravilnikih, priprava in izvedba razpisov stanovskih nagrad, zbiranje sredstev za nagradne sklade). V razpravi so bile večkrat izpostavljene teme: - potreba po profesionalizaciji dela v ZBDS, - nizka raven profesionalne zavesti in pomena objavljanih strokovnih vsebin, - nezadostna vloga vodij knjižnic pri spodbujanju zaposlenih k objavljanju in sodelovanju v društvenih dejavnostih.

Udeleženci so diskutirali tudi o tem, ali člani društva bibliotekarskih društev uživajo kakšno korist, ker so njihovi člani, ter ali sploh potrebujemo takšno društvo. Vsi vpleteni v diskusiji so se strinjali, da stroka definitivno potrebuje tovrstna društva, saj so edina ki povezujejo stroko in so v manjšini pri krepitvi položaja in vzpodbujanju razvoja vseh

vrst knjižnic. Na misel, ali članstvo prinaša posamezniku osebno korist, je bilo občinstvo bolj zadržano. Vsak posameznik lahko sam zase presodi ali mu biti aktiven član bibliotekarskega društva koristi ali ne. Ali na ta način pridobi nova znanja (pretok informacij med člani, posvetovanja), večšine, poznanstvo, prijateljstvo. Poudarjen je bil pomen aktivnega sodelovanja pri organizaciji aktivnosti v društvu in/ali zvezi saj si na ta način posameznik pridobiva veliko znanj in poznanstev, ki mu koristijo tudi na delovnem mestu. Za kvalitetno delo v stroki in sam napredek stroke je obvezno povezovanje knjižničarjev in knjižnic, njihovo sodelovanje in medsebojna komunikacija. Seveda z veliko mero kritičnega mišljenja, ki mora preseagati interese posameznika in zidove posamezne knjižnice.

Zaključek srečanja je bil, da so takšne razprave koristne in bi si jih želeli pogosteje. ●

Nekaj besed o Ilichovih v Mariboru

Jerneja Ferlež
Univerzitetna knjižnica Maribor,
jerneja.ferlez@um.si

Iz letošnjega občnega zбора Društva bibliotekarjev Maribor

Življenjske zgodbe se včasih zanimivo prepletejo. V Mariboru so se večkrat prepletle poti slašičarske družine Ilichovih, ki ima v Mariboru dolgo tradicijo in poti deklet, ki so bile na nek način povezane s knjižnicami in knjižničarstvom.

Emanuel (Eman) Ilich se je iz Píska v Maribor preselil v prvih letih 20. stoletja. Bil je izučen slašičar. Leta 1909 je na južni strani današnje Slovenske ulice na št. 5 odprl svojo prvo mariborsko slašičarno. Nato se je začela vojna, za nekaj časa je Emanuel slašičarske posode zamenjal za vojaško suknjo, nato pa se je vrnil v Maribor in nadaljeval s slašičarsko obrtjo. Poročil se je z Matildo Mesarič iz Selnice ob Dravi, dobila sta tri sinove – Bojana, Milovana in Vlada. Slednji, najmlajši, je umrl kmalu po rojstvu, Bojan leta 1941 kot talec - udeležen je bil pri prvi akciji proti okupatorju v Mariboru v Volkmerjevem prehodu. Pozneje je bil razglašen za narodnega heroja, po njem so poimenovali osnovno šolo. Starejši – Milovan - je dočkal konec vojne. Eman Ilich je umrl leta 1940, slašičarno pa je poslej vodila njegova vdova Matilda.

Slovenska ulica, kjer so Ilichovi vodili slašičarno – pozneje so jo preselili na severno stran ulice, nasproti prve lokacije - je bila med obema vojnoma nekakšna osrednja obrtniška ulica Maribora. Leta 1938 je samo na njenem severnem delu delovalo 7 krojačev, 6 inštalaterjev, 4 čevljarji, 2 kovača, 2 slašičarja – ob Ilichovi še Koserjeva na Slovenski 20, pa električar, fotograf, klobučar, modistka, pediker, gačar in pleskar.

V istem času je bilo v Mariboru več slašičarn, recimo še Pelikanova v Gosposki ulici 25, že omenjena Koserjeva na Slovenski 20, slašičice so prodajali tudi v Scherbaumovi pekarni na Grajskem trgu. Vse so bile, podobno kot mariborska meščanska kuhinja, pod dunajskim vplivom: ponujale so zavitke, pite in seveda - torte: doboš, orehovo, sacher, esterhazy, pa kremne rezine, in šamrole ali polnjene maslene zavitke. Ilichovi so baje že v tem času prodajali tudi sladolede in bonbone. V oglasu iz leta 1935 je zapisano takole: Eman Ilich – slašičarna, izdelovanje sladkorčkov (kandit) Priporoča: bogato zalogo vseh vrst finega peciva, čokolade, bonbončkov od navadne do najfinejše vrste in vse v to stroko spadajoče blago. Zahtevajte cenik! Na drobno, na debelo.

Prepletanje slašičarske družine z ženskami, povezanimi s knjižničarstvom, se začne s poroko Milovana in Zorke Šlebinger, hčerke Janka Šlebingerja – bibliografa, bibliotekarja, urednika, leksikografa, literarnega zgodovinarja in ravnatelja NUK-a (1927-1946), med drugim tistega, ki je knjižnici ravnateljaval med selitvijo v novo Plečnikovo zgradbo, kamor so knjige s Poljanske ulice selili v živi verigi. To je navdahnilo dr. Bruna Hartmana, pozneje pa tudi druge, da so knjige iz ene v drugo knjižnično zgradbo selili na ta simbolično sporočilen način. Zorka je bila tudi vnukinja znamenitega slovenskega bibliografa Franca Simoniča, ki je bil Šlebingerjev tast in strokovni mentor. Simoniča poznamo kot avtorja prve slovenske retrospektivne bibliografije (1903-1905), služboval je v Deželni knjižnici v Gradcu in pozneje

v Univerzitetni knjižnici na Dunaju. Tudi njegova vnukinja Zorka je seveda postala bibliotekarka – zaposlena je bila v mariborski študijski knjižnici. V eni od anekdot, ki jih je Univerzitetna knjižnica Maribor leta 2014 izdala v knjižici, je kolegica knjižničarka Zoro opisala kot »živi leksikon«.

Zorka, potomka znamenitih slovenskih bibliografov in Milovan, sin slašičarja s Češkega sta imela tri otroke: Bojana, Bredo in Iztoka. Gotovo jim je bila že v zibelko položeno spoštovanje do knjig in do lepega. Breda je postala cenjena umetnostna zgodovinarica, pa tudi ljubiteljica knjig, Iztok se je kot urednik s knjigami ukvarjal tudi poklicno.

Tudi slašičarstvo se je v Slovenski ulici po drugi svetovni vojni ohranilo - pomnijo ga tako rekoč vse generacije Mariborčanov. Po osamosvojitvi se je znova vrnilo v družinske roke. Odprtje slašičarne znova pod okriljem nove generacije Ilichovih in njihovih partnerjev je bilo za Mariborčane doživetje.

Zanimivo pa je, da je tudi v naslednji generaciji potomcev veliko s knjigami in umetnostjo povezanih deklet - Bredina hči Katarina Klančnik Kocutar je povezana z lutkarstvom, Iztokova hči pa je zgodovinarica Maja Gombač.

Tudi slašičarna je v zadnjem času znova dobila povezavo s knjižničarstvom – stanovska kolegica in članica Društva bibliotekarjev Maribor Mira Oswald-Mičović, dolga leta zaposlena v knjižnici na Pravni fakulteti v Mariboru, danes skupaj z možem nadaljuje znamenito zgodbo mariborske slašičarne. ●

Kaj imajo skupnega knjižničarji in slaščičarstvo

Branka Kerec

predsednica Društva bibliotekarjev Maribor,
Univerzitetna knjižnica Maribor
branka.kerec@um.si

Tudi letošnji občni zbor Društva bibliotekarjev Maribor je potekal v zanimivem vzdušju

«Kaj mi doprinese društveno življenje? In zakaj je pomembno, da se vključim ravno v lokalno društvo? Vprašani, ki si ju pogosto zastavimo ob povabilu. In odgovor? Vključenost. Z veliko začetnico. Ker kot posameznik bogatim svoja védenja iz lokalnega okolja. Okolja, iz katerega izhajam, ali okolja, v katerega prihajam. V katerem krepim svoje korenine. Iz katerega se učim, in ki mu s svojim delovanjem povrnem mnogo več ...«. S temi besedami smo konec leta v reviji Štubidu vabili študente in druge v našo družbo. In bili dokaj uspešni, saj smo v prvih dveh mesecih postali številčnejši za kar nekaj novih članov. Zapisano pa hkrati lepo ponazarja naše prepričanje, kako pomembno je gojiti čimbolj trdne vezi z okoljem, od česar se oplemenitimo več ali manj prav vsi: posamezniki, knjižničarji, knjižnice in okolje.

Vsa lokalna društva bibliotekarjev moramo vsako leto v prvih treh mesecih izvesti tudi občni zbor. Tokratni občni zbor Društva bibliotekarjev Maribor (DBM) je bil volilni, na katerem smo razrešili dosedanje vodstvo in izvolili novo. Potekal je na poseben dan, 29. februarja 2016, ko smo se ob prevešanju svetlobe v mrak, ob 18-tih zbrali sredi mesta v Kavarni in slaščičarni Ilich. Morda na prvi pogled nenavaden kraj, a dovolj zanimiv, da smo se zbrali v največjem številu v zadnjih petih letih in potrdili sklepčnost že pred samim pričetkom. Z izbiro vedno drugačnih krajev izvedbe sledimo tradiciji, s katero tkemo in utrjujemo vezi knjižničarstva z najširšim okoljem. V zadnjih letih smo z obcnim

zborom gostili kar v nekaj staro-novih, prenovljenih ali preprosto za knjižničarje nevsakdanjih, a zanimivih okoljih. Da seveda ne ostane zgolj pri gostovanju in pri zgolj uporabi prostora, povežemo bolj resne in formalne točke občnega zbora ter sam prostor v sproščenost in predstavitev gostujočega prostora z ogledom same stavbe in/ali prostorov ter s stavbo povezanimi dogodki.

Tako smo se leta 2015 zbrali na občnem zboru v Salonu uporabnih umetnosti (26. februarja). Stavba, v kateri je dolga leta gostoval Casino, sicer pa dolga leta in bolj znana Velika kavarna z razgibanim družabnim življenjem, iz časa naših starejših kolegic in kolegov tudi znanimi družabnimi plesi, kjer so se stkale intimne vezi tudi marsikaterih izmed njih. Etnološki in zgodovinski pregled je prostoru navdihnila stanovska kolegica in članica društva dr. Jerneja Ferlež s krajšim slikovnim sprehodom skozi življenje stavbe (Velika kavarna v premenah stoletja).

Leta 2014 smo takratni volilni občni zbor izvedli v novi Medicinski fakulteti v Mariboru 6. marca, na eni izmed mlajših članic Univerze v Mariboru. Čeprav je bila le-ta ustanovljena leta 2003, je nove in prav svoje prostore dočakala šele leta 2013. Predstavniki fakultete so nam predstavili zgodbo nastajanja fakultete kot zgradbe in hkrati samega študija medicine v Mariboru. Ogledali smo si moderno zasnovano in zelo prostorno ter v naravno svetlobo vpeto knjižnico, ki nam jo je predstavila stanovska kolegica in članica DBM Zorica Milinović. Študentje medicine, združeni v Klub študentov, so nam predstavili aktivnosti njihovega

kluba, ter uporabo študijskih pripomočkov - interaktivnih miz na dotik, ki nazorno pokažejo celotno človeško telo v različnih perspektivah, nameščenih v študijskih sobah knjižnice. Zanimiv je bil tudi ogled učnega laboratorija z operacijsko dvorano in učni pripomoček - prezentacija človeškega telesa v 3D tehniki. Najbolj fascinantna je bila prezentacija spremljanja izvedbe operacije 'v živo' preko zaslona, ki je potekala v sodelovanju s kirurgom iz lokacijsko oddaljenega kraja v severni Evropi, pri izvedbi pa so se lahko aktivno vključevali v vprašani tudi študentje iz predavalnice, v kateri smo takrat sedeli člani društva.

Tudi leto 2013 je bilo posebno: 27. februarja so nas gostili v Umetnostni galeriji Maribor, kjer nam je dobrodošlico pripravila stanovska kolegica in naša članica Andreja Podjavoršek. Seveda je bil tudi ta kraj izbran premišljeno, saj je v tem času potekala velika razstava Skoraj pomlad : 100 let slovenske umetnosti. Leto nam je z vodenim ogledom približala kustosinja Umetnostne galerije Maribor.

Slovenska vojska nas je gostila v Kadetnici leta 2012. Volilni občni zbor je potekal 1. marca v Veliki dvorani, kjer nas je s pozdravnim nagovorom počastil načelnik Knjižnično-informacijskega centra Slovenske vojske VVU XIV. dr. Denis Čaleta. Kako pomembna je bila stavba v preteklosti in zakaj jo je bilo vredno obnoviti in ji povrniti staro veličino, je lepo povedal tudi pokojni dr. Bruno Hartman v dokumentarnem filmu, ki smo si ga imeli priložnost ogledati pred samo izvedbo občnega zbora. In kot se za knjižničarje spodobi, smo si ob koncu ogledali še

knjižnico, ki nam jo je razkazal in nas sproščeno sprejel in pogostil stanovski kolega in član društva Mirko Nidorfer.

In če se vrnemo na začetek, čemu smo letošnji občni zbor izvedli prav v Kavarni in slašičarni Ilich sredi mesta? Prav gotovo iz dveh razlogov. Prvi je ta, da

smo želeli nekoliko drugače proslaviti lani prejeto stanovsko nagrado, Čopovo plaketo. V utemeljitvi zanjo je med drugim poudarjeno ravno izredno povezovanje društvenih dejavnosti z lokalnim okoljem. In drugi razlog? Dotična kavarna in slašičarna je Mariborčanom in tudi drugim dobro znana. Manj pa je znano, da

kavarna in slašičarna Ilich v svoji zgodbi nosi tudi zanimive sledi prepletanja s knjižničarstvom. In ravno slednje nam je v tokratnem etnološko in zgodovinsko obarvanem spremljevalnem sproščeno izobraževalnem delu na kratko orisala stanovska kolegica in članica društva dr. Jerneja Ferlež. ●

Nikoli izposojeno gradivo v Mariborski knjižnici, Pionirski knjižnici Rotovž

Darja Barber
Mariborska knjižnica
darja.barber@mb.sik.si

V Mariborski knjižnici si že nekaj let prizadevamo, da bi v vseh 20 enotah redno spremljali obrat knjižničnega gradiva in dobili bolj jasno sliko o tem, kaj se dogaja z gradivom po posameznih UDK vrstnicah oziroma dobili odgovor na vprašanje, ali se gradivo z določenega področja izposoja malo, veliko ali se sploh ne izposoja.

Z obratom gradiva se bomo v enotah Mariborske knjižnice veliko ukvarjali že to leto, ko bomo vse pomembnejše informacije o določeni enoti, tudi obrat gradiva po posameznih UDK skupinah, zbrali v dokumentu Profil enote, katerega pobudnica je vodja Oddelka za nabavo in obdelavo gradiva. V okvir tega projekta pa sodi tudi raziskovanje nikoli izposojenega gradiva, s čimer smo se v naši knjižnici pričeli ukvarjati že leta 2014.

Izpis nikoli izposojenega gradiva sta pripravili sodelavki, zaposleni v Oddelku za razvoj in Oddelku za nabavo in obdelavo knjižničnega gradiva. Izdelani so bili za vsako enoto Mariborske knjižnice posebej ter ločeno za knjižno in neknjižno gradivo. Neizposojeno knjižno gradivo je na izpisih Pionirske knjižnice Rotovž razvrščeno po posameznih osnovnih UDK vrstnicah, ločeno za stroko (UDK 0, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9) in leposlovje (C, P, M, L-ljudsko

slovstvo). Izpis neizposojenega neknjižnega gradiva je skupen za vse skupine UDK. Vsi izpisi vsebujejo tisto knjižnično gradivo, ki od prehoda na računalniško izposajo do datuma sprožanja izpisov (jesen 2014) ni bilo izposojeno nikoli, ni pa zajeto gradivo, ki je bilo nabavljeno od leta 2010 dalje ter odpisano gradivo.

Tako pripravljene izpise smo v enote Mariborske knjižnice prejeli oktobra 2014 s pozivom vodje Oddelka za nabavo in obdelavo, da jih ne samo pregledamo, ampak tudi nekaj konkretnega v zvezi s tem naredimo. Svetovala nam je, da nikoli izposojeno gradivo izpostavimo in na ta način obiskovalce knjižnice opozorimo na prisotnost tega gradiva v knjižnici, izpisi so nam lahko v pomoč pri odpisih, pri čemer nas je prav posebej opozorila, da moramo biti zelo previdni, da ne odpišemo gradivo, ki je del osnovne zbirke, lahko pa gradivo tudi ponudimo drugim enotam v prerezporeditev. Vodje enot smo se opremljeni z bolj ali manj obsežnimi izpisi nikoli izposojenega gradiva ter z nasveti vodje Oddelka za nabavo in obdelavo, kaj s temi izpisi početi, tega projekta lotili različno.

V Pionirski knjižnici Rotovž smo se naloge lotili spomladi 2015 in smo jo zaključili februarja 2016. V nadaljevanju tega

prispevka so predstavljene vse aktivnosti v zvezi s tem in rezultati.

Pri prvem hitrem pregledu teh seznamov smo ugotovili, da v naši enoti ni veliko gradiva, ki se ni nikoli izposodilo in so bile zato v nadaljevanju vse aktivnosti lažje obvladljive.

Na seznamih je bilo skupno 377 izvodov knjižničnega gradiva, od tega je bilo 175 izvodov strokovnega in 148 izvodov leposlovnega knjižnega gradiva, 9 izvodov ljudskega slovstva v knjižni obliki ter 45 izvodov neknjižnega gradiva (CDji, CD-ROMi, DVDji, zemljevidi, notno gradivo).

Vso gradivo s seznamov smo poiskali in ocenili njihovo fizično stanje ter aktualnost vsebine. V katalogu COBISS/Opac smo pregledali prisotnost posameznih naslovov v vseh enotah Mariborske knjižnice in to zabeležili na posebnem obrazcu, ki ga drugače uporabljamo pri procesu odpisovanja gradiva. V naši enoti se zelo zavedamo pomembnost izpostavljanja gradiva na vidna mesta, zato smo neizposojeno C, P in M leposlovje ter L-ljudsko slovstvo izpostavili na več frekventnih mestih za določen čas, nekaj pomembnejših naslovov pri C leposlovju pa smo dodatno vsebinsko obdelali in s tem tudi povečali možnost za njihovo izposajo.

Na osnovi vseh teh aktivnosti smo se odločili ali bomo gradivo odpisali, prerazporedili v druge enote oziroma ga zaradi pomembnosti vsebine pustili na policah.

Strokovno knjižno gradivo

Na seznamu nikoli izposojenega strokovnega gradiva je bilo 175 knjig oziroma 146 različnih naslovov. Vse knjige s seznama smo fizično pregledali in ugotovili, da gre v vseh primerih za starejše izdaje, ki so primarno namenjene odraslim uporabnikom knjižnice in ni čudno, da se v knjižnici, ki je namenjena mladim do 15 let, niso nikoli izposodile. Med njimi prav posebej izstopajo naslovi iz zbirke Naravni in kulturni spomeniki Slovenije, ki je za zbirko vsake knjižnice zelo pomembna in ima veliko vrednost, vendar se na žalost malo izposoja. Iz te zbirke smo v enoti pustili le po en izvod določenega naslova, dvojnice smo prerazporedili v enote, ki določenega naslova niso imele, nekaj izvodov, ki jih je v naši mreži enot dovolj, pa smo odpisali. Odpisali smo tudi naslove z zastarelo vsebino. Na seznamu se je pojavilo tudi 12 izvodov knjig, ki so bile v preteklosti prerazporejene iz Pionirske knjižnice Rotovž v posebno Študijsko zbirko mladinske književnosti in knjižničarstva (v nadaljevanju PKŠ), gradiva, ki je del te zbirke, ne odpisujemo, zato se prav posebej s tem gradivom nismo ukvarjali. Skupno smo odpisali 13 enot gradiva, v druge enote pa prerazporedili 35 enot. Januarja 2016, ko smo izvajali zaključni pregled teh seznamov, je bilo razveseljujoče to, da se je en naslov po toliko letih mirovanja končno izposodil in to brez izpostavljanja in brez dodatne vsebinske obdelave. Računalniške zapise knjig, ki so zaradi pomembnosti vsebine ostale v enoti, bi bilo potrebno še pregledati in vsebinsko neobdelane knjige opremiti z ustreznimi predmetnimi oznakami, s čimer bi povečali možnost pojavljanja med zadetki ob računalniškem iskanju gradiva na določeno temo v sistemu COBISS/Opac.

C-leposlovje

Na seznamu nikoli izposojenega leposlovja za najmlajše, C-leposlovje, se je znašlo le

30 knjig. Po pregledu seznama in knjig smo 1 knjigo prerazporedili v drugo enoto, 2 v študijsko zbirko PKŠ, 8 smo jih odpisali. Dodatno smo vsebinsko obdelali 3 knjige, ena je obravnavala obdobje iz NOB, druga zgodovino Slovanov, tretja pa slovensko ljudsko izročilo. Skupno 19 knjig, ki so ostale v naši enoti, smo januarja in februarja 2016 izpostavili in jih na ta način ponujali našim obiskovalcem. Med njimi so bile 3 knjige, ki smo jih dodatno vsebinsko obdelali, 14 knjig iz zbirke Čebelica, 1 knjiga, ki je bila že pred tem vsebinsko obdelana in obravnavala NOB ter 1 knjiga, ki je bila prerazporejena med ljudsko slovstvo. Od vseh izpostavljenih knjig se jih je izposodilo 5. Vseh 19 izpostavljenih knjig bo zaradi pomembnosti vsebine ostalo na knjižnih policah.

P-leposlovje

Le 8 knjig se je znašlo med nikoli izposojenim P-leposlovjem, od tega so 3 takšne, ki že nekaj časa čakajo na dokončno prerazporeditev v študijsko zbirko PKŠ. 4 knjige smo izpostavili na vidno mesto, v obdobju od oktobra do decembra 2015 se je ena knjiga izposodila. Zaradi neuglednega videza 1 knjige nismo izpostavili. Odločili smo se, da bomo 3 knjige, ki se tudi po izpostavitvi niso izposodile in niso pomembne za celotno zbirko našega gradiva, odpisali, prav tako tudi eno poškodovano.

M-leposlovje

Na seznamu nikoli izposojenega M-leposlovja je bilo 110 knjig oziroma 90 različnih naslovov. Od vseh teh naslovov jih je bilo 21 s področja pesništva (postavitev M-1), 3 s področja dramatike (postavitev M-2) in 66 romanov (postavitev M). V obdobju od oktobra do decembra 2015 smo na frekventna mesta izpostavili 90 knjig, od vsakega naslova po en izvod, na seznamu smo si zaradi lažje sledljivosti tudi označili, katere knjige smo članom ponudili na takšen način. Člani so si izposodili 9 knjig pesništva (M-1) in 19 romanov (M). Opazili smo, da so si to gradivo izposodili izključno odrasli bralci. Tudi po vsebini so te neizposojene knjige večinoma namenjene odraslim uporabnikom, kar je verjetno tudi osnovni

vzrok, zakaj se v preteklosti niso izposojale. Med temi knjigami prav posebej izstopata 2 zbirki, zbirka Kondor in zbirka Sto romanov, torej svetovna klasična dela za odrasle. Od 90 izpostavljenih knjig smo jih 57 prerazporedili v enote za odrasle uporabnike, kjer ti naslovi niso bili prisotni, 21 knjig smo odpisali, 1 knjigo pa smo prerazporedili v posebno študijsko zbirko PKŠ.

L-ljudsko slovstvo

Na seznamu nikoli izposojenega ljudskega slovstva je bilo 9 knjig oziroma 5 različnih naslovov. Ker v Mariborski knjižnici načeloma ljudskega slovstva ne odpisujemo, smo v okviru projekta izpostavili le 2 knjigi, od katerih se je ena v obdobju od oktobra do decembra 2015 izposodila. Prerazporeditev in odpisov nismo izvajali.

Neknjižno gradivo

Nikoli se ni izposodilo tudi 45 enot neknjižnega gradiva, večinoma CDji, DVDji, CD-ROMi, notno gradivo in en zemljevid. Zaradi zastarelosti smo odpisali le en CD-ROM, ostalo gradivo smo zaenkrat še ohranili za izposajo. Večina gradiva, 33 enot, je takšnega, ki je del posebne študijske zbirke PKŠ in smo ga zaradi statusa zbirke ohranili. Ostalo gradivo pa so večinoma učbeniki za osnovne šole v elektronski obliki, ker teh naslovov v tiskani izdaji nimamo, so pa še aktualni, jih nismo odpisali.

Z nikoli izposojenim gradivom se bomo v Mariborski knjižnici v okviru projekta Profil enote ukvarjali tudi v bodoče in s tem redno spremljali gradivo, ki še ni našlo poti do naših članov. Zagotovo bomo s tem vsaj malo zmanjšali prenatrpanost polic z zastarelim in neaktualnim gradivom, obogatili zbirke ostalih enot knjižnice in oživili pozabljene naslove. Projekt pa bo zaokrožen takrat, ko bomo že pridobljene informacije s seznamov nikoli izposojenega gradiva povezali z obratom gradiva po posameznih UDK skupinah in bomo dobili jasno sliko o intenziteti izposoje celotnega gradiva, kar nam bo res v veliko pomoč tako pri nabavi gradiva, kot tudi pri obdelavi in odpisu. ●

Projekt Julija

Mateja Kambič
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto
mateja.kambic@nm.sik.si

Kako je Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto počastila jubilej Prešernove muze

Vključevanje splošnih knjižnic v lokalno okolje je bistvenega pomena za nadaljnji razvoj in obstoj slovenskih knjižnic. Načini vključevanja so zelo raznoliki, odvisni od številnih okoliščin, kot so interes uporabnikov, gradivo, ki ga ima knjižnica na voljo, možnost povezovanja s posamezniki, društvi ali drugimi interesnimi skupinami, v marsikateri knjižnici pa se srečujejo tudi s pomanjkanjem kadrov.

V zadnjih letih, ko knjižnice aktivno sodelujejo pri oživljanju in ohranjanju kulturne dediščine, imajo prireditve z domoznansko tematiko vse večji pomen. S tega vidika je zelo pomembno, da knjižnica ne samo prepozna tovrstne potrebe okolja, ampak tudi spodbudi zanimanje lokalnega prebivalstva za preteklost kraja. Knjižnice oziroma njihovi domoznanski oddelki, dajejo navadno pobude za dogodke in prireditve, ki se velikokrat nanašajo na posamezne znamenite osebnosti, ki so bile v preteklosti povezane z določenim krajem.

Novomeška občina vsako leto pripravi razpis, v katerem del sredstev nameni obeleževanju obletnic znanih Novomeščanov. Za leto 2016 so razpisali sredstva za projekt, s katerim bi obeležili 200. obletnico rojstva Julije Primic, poročene Scheuchenstuel, nesojene ljubezni največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Ta je namreč v Novem mestu preživela zadnjih trinajst let svojega življenja. V novomeški knjižnici s prijavo na projekt Julije nismo želeli prikazati samo kot del biografije našega največjega pesnika, ampak smo nameravali zadevo tudi s pomočjo partnerjev osvetliti z več plati.

Ime Julije Primic se v javnosti prvič pojavi leta 1834, ko se njeno ime izpiše v akrostihu Sonetnega venca, ki je izšel kot priloga nemškemu časopisu Illyrisches Blatt. Slabo leto prej je Prešeren Julijo prvič videl na veliko soboto leta 1833 v trnovski cerkvi v Ljubljani. Julija je bila Prešernova neuslišana ljubezen, saj se je nekaj let kasneje poročila s tedanjim avskultantom deželnega sodišča Jožefom Anzelmom plemenitim Scheuchenstuelom. V Ljubljani se je zakoncema rodilo pet otrok, štiri hčere in sin. Konec leta 1850, ko je Julijin mož dobil mesto predsednika novomeškega okrožnega sodišča, se je vsa družina, skupaj z Julijino materjo Julijano, preselila v Novo mesto. V samem mestu pa za tako številno družino ni bilo na voljo primerne bivališča, zato so za svoje bivanje od družine Kham v bližnji Kandiji najeli gradič Novi dvor, poznan tudi pod imenom Pred malim mostkom. Slednje ime, ki je znano že iz Valvasorjevih časov, je še danes najbolj pogosto v rabi. Stoji namreč v bližini nekoč lesenega mostu čez potok Težka voda, ki se takoj nato zliva v reko Krko.

O Julijinem življenju v Novem mestu ni veliko znanega, saj je tudi zaradi zdravstvenih težav živela precej mirno in odmaknjeno družinsko življenje in se ni vključevala v družabni svet takratnega Novega mesta. V zavest tukajšnjega prebivalstva se je Julija zapisala kot pobožna, dobra in prijazna gospa, za razliko od njenega moža, ki je veljal za arogantnega in oblastnega človeka, zaradi česar so mu ljudje nadeli vzdevek »Dolenjski Napoleon«. Julija je v gradiču Novi dvor, ki danes sodi v sklop internega oddelka novomeške bolnišnice, februarja leta 1864 umrla. Pokopana je na novomeškem pokopališču v

Šmihelu. Kmalu po Julijini smrti se je njena družina odselila iz Novega mesta.

Nekaj spominov na Julijino novomeško obdobje nam je zapustil Janez Trdina, v Novem mestu živeči slovenski pisatelj, pripovednik in zgodovinar. Da bi srečal Prešernovo oboževanko, se je leta 1858 iz Zagreba preko Kostanjevice peš namenil v Novo mesto. Srečanje, nad katerim je bil izredno navdušen, je opisal v svojem spisu Dve ljubici. Kasneje, ko se je Trdina za stalno preselil v dolensko prestolnico, je zbral še nekaj podatkov o Julijinem življenju v Novem mestu in jih objavil v bajki Doktor Prežir, kakor je poimenoval Prešerna.

Letos od Julijinega rojstva mineva dvesto let, zato smo v novomeški knjižnici želeli ta jubilej proslaviti na poseben način. Že februarja smo slovenski kulturni praznik obeležili s pogovornim večerom, kjer sta se s sodelavko iz knjižnice Alenko Murgelj pogovarjala slovenski literarni zgodovinar in verzolog dr. Aleksander Bjelčevič, profesor slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani, in upokojeni novinar časnika Dolenjski list Andrej Bartelj, ki je predstavil Julijino povezavo z Novim mestom.

Na prireditvi 30. maja, na dan Julijinega rojstva, pa je partner pri projektu Slavistično društvo Dolenjske in Bele krajine, ki je ob tej priložnosti praznovalo štirideseto obletnico svojega obstoja, v knjižnici podelilo nagrade za literarni natečaj ljubezenske poezije in kratke proze Le ti me navdihuješ. Poleg tega sta ob tej priložnosti direktor Knjižnice Mirana Jarca Borut Novak in predsednik društva Rastoča knjiga akademik dr. Boštjan

Pogovorni večer s prof. dr. Aleksandrom Bjelčevičem in novinarjem Andrejem Bartljem. Foto: Bojana Medle

Žekš v parku ob knjižnici dodala nov list v spominsko obeležje Rastoče knjige. V obeležje so vklesani verzi Prešernovega soneta »Je od vesel'ga časa teklo leto«.

Istočasno smo pripravili razstavo z naslovom »Julija, (ne)znana Novomeščanka«, ki je bila na ogled od februarja do septembra. Razstavili smo dragoceno gradivo, originalne Prešernove Poezije iz leta 1847, številne prevode in bibliofilske ter faksimilirane izdaje Prešernovih del, Trdinov rokopis Dve ljubici iz zapuščine bibliografa Janka Šlebingarja, v katerem je popisano srečanje z Julijo v

Novem mestu. Na ogled so bile tudi stare razglednice upodobitev Franceta Prešerna in fotografije Julije Primic, poročene Scheuchenstuel, iz časa, ko je le-ta živela v Novem mestu in jih v knjižnici hranimo v Posebnih zbirkah Boga Komelja. Septembra smo z istim naslovom objavili digitalno zbirko na spletnem portalu Kamra, kjer smo predstavili del dragocenega gradiva, ki ga hranimo v knjižnici. S to virtualno razstavo smo projekt zaključili.

Poleg promocije knjižnice in njene knjižne zbirke je bil naš namen tudi na ta način spodbuditi večje zanimanje uporabnikov,

Novomeščanov ali drugih obiskovalcev mesta za preteklost in kulturno dediščino našega kraja. Na nek način je k temu projektu novomeška občina pristopila že pred leti, ko je pešpot v neposredni bližini dvorca, kjer je Julija živela in umrla, poimenovala Julijino sprehajališče. ●

Intervju z dr. Jurgito Rudžioniene

Miha Mali

Narodna in univerzitetna knjižnica
miha.mali@nuk.uni-lj.si

V sklopu programa Erasmus+ je letos maja Slovenijo obiskala dr. Jurgita Rudžioniene, predavateljica knjižničnega menedžmenta in evalvacije knjižnic iz Univerze v Vilniusu (Litva). Dr. Rudžioniene smo ob tej priložnosti zastavili nekaj vprašanj, na katera je z veseljem odgovorila. (na vprašanja je dr. Jurgita Rudžioniene odgovorila preko elektronske pošte).

Kako ocenjujete organizacijo in delovanje knjižničarstva v Litvi? Ali odgovorne institucije v vaši državi nudijo ustrezno materialno podporo obstoječi mreži knjižnic in skrbijo za njihovo modernizacijo?

V zadnjih dveh desetletjih, po razglasitvi neodvisnosti Litve 1990, je knjižnični sistem doživel hitre spremembe. Statistični podatki pravijo, da se v Litvi nahaja več kot 2500 različnih vrst knjižnic (vključno z javnimi strokovnimi knjižnicami). Večina javnih knjižnic je v zadnjem času začela delovati kot privlačni javni lokalni centri, akademske knjižnice pa so se bolj intenzivno preusmerile od tradicionalnih aktivnosti informacijskih centrov za akademsko okolje k aktivnostim povezanimi z odprtim dostopom in odprto znanostjo. Seveda se ni pozabilo tudi na miselnost, da morajo biti knjižnice tudi prostor sprostivne. Tudi v elektronski dobi, ko je prioriteta elektronskih knjižnic (brez fizičnega prostora) še vedno zelo pogosto na dnevnem redu politikov, podjetnikov in drugih zainteresirancev, ki so povezani s knjižnicami, so bile številne knjižnice v

obdobju po letu 1990 obnovljene ali na novo zgrajene. Naš zadnji ponos, na novo zgrajena stavba »Nacionalnega centra za preučevanje komuniciranja in informiranja v odprtem dostopu« v okviru knjižnice Univerze v Vilniusu je bila zgrajena in odprta leta 2013. Postala je živahni prostor srečevanja študentov, seminarjev, konferenc, univerzitetnih dogodkov, pa tudi različnih vrst dogodkov litvanske bibliotekarske skupnosti. Drugo veselje, ki nas čaka to jesen, predstavlja glavna stavba »Martynas Mažvydas« Nacionalne knjižnice Litve. Ponovno bo odprta po osmih letih obnovitvenih del. In končno, Parlament Republike Litve je razglasil leto 2016 za leto knjižnic. Menim, da je to lep primer sodelovanja litvanskih politikov in bibliotekarske stroke. Seveda pa najbrž ne bom preveč izvirna, če poudarim, da se dandanes tudi naše knjižnice srečujejo s številnimi težavami, ki so posledica zmanjševanja njihovega budžeta in tudi v svetu na sploh prisotnih sprememb v vrednotah uporabnikov knjižničnih storitev.

Ali lahko na kratko predstavite sistem izobraževanja knjižničarjev v Litvi? Mislim tako na formalno kot neformalno izobraževanje.

V tem spomladanskem semestru je zadnja generacija (izrednih) študentov bibliotekarstva in informacijskih znanosti dobilo diplomo na Univerzi v Vilniusu. Študijski program bibliotekarstva na tej univerzi je sicer v zadnjem letu prenehal zaradi nizkega vpisa študentov; ocenjeno je bilo da so stroški preveliki, da bi jih izobraževali. Zdi se, da smo v kontroverzni situaciji, saj litvanske knjižnice še kako

potrebujejo izobražene bibliotekarje, vendar jih potem, ko so ti programi obstajali 70 let, ne bomo več izobraževali. Premik je bil narejen k bolj širokemu naboru kompetenc, in pred štirimi leti se je začel nov študijski program na Fakulteti za komunikacije Univerze v Vilniusu, pod sklopom programa Kultura informacij in komuniciranja. Njegov cilj je usposobiti specialiste, ki bodo zmožni ustvarjati, analizirati in upravljati z informacijami znotraj informacijske družbe, se ukvarjati z vsemi vrstami informacijskih storitev na temelju aplikativnega komunikacijskega in kulturno industrijskega znanja. Trenutno samo še višja šola Šiauliai pripravlja specialiste knjižničarje, in to na univerzitetni ravni. Neformalno izobraževanje knjižničarjev je popolnoma decentralizirano, vsak okraj ali celo vsaka posamezna knjižnica in skupina njih prireja tečaje neformalnega izobraževanja za svoje osebe. V glavnem na projektni osnovi. Finančna podpora prihaja s strani Ministrstva za kulturo, Litvanskega sveta za kulturo, pa tudi s strani tujih finančnih ustanov, kot so je na primer Fundacija Melinde Gates in raznovrstni evropski skladi.

V Sloveniji zaradi finančne krize prihaja do nezaposlovanja diplomantov bibliotekarstva. Imate v Litvi podobne izkušnje?

Težko je natančno odgovoriti na to vprašanje. Če govorim odkrito, narejene ni bilo niti ene raziskave glede tega vprašanja, morda zgolj fragmentarno. Vendar, če bi se sklicevala na litvanski zavod za zaposlovanje, bi težko našli povpraševanje po knjižničnih specialistih, kar pomeni – ni enostavno priti do delovnega mesta v

Dr. Jurgita Rudžionienė je avtorica mnogih znanstvenih monografij in člankov s področja bibliotekarstva. Je članica več nacionalnih in mednarodnih bibliotekarskih združenj, med drugim članica izvršnega odbora ECIL-a (The European Conference on Information Literacy). S slovenskim knjižničarstvom je že več let posredno povezana kot članica uredniškega odbora revije Knjižnica. Vir fotografije: <https://twitter.com/xlibrisproject/status/604655842890280960>

knjižnici, tako v velikih in manjših mestih, posebej v okrožjih, ker enostavno ni razpisanih prostih delovnih mest. Kljub temu, da so bibliotekarski in informacijski specialisti z modernimi veščinami in kompetencami zelo potrebni za delo knjižnic.

Ali se v menedžmentu vodenja knjižnic v Litvi uporabljajo sistemi kazalnikov ocenjevanj? Ali je sicer navada, da knjižnice v Litvi izvajajo postopke (samo)evalvacije kakovosti svojih storitev?

V našem knjižničnem okolju na splošno evalvacije knjižničnih aktivnosti še vedno niso popularne, vendar jih uporabniki potrebujejo in njihova pričakovanja glede storitev knjižnic bi morala biti prioriteta takšnih evalvacij.

Kako bi ocenili stanje knjižničarske stroke in knjižničarskega sistema v Sloveniji? Ali obstajajo kakšne podobnosti in razlike v knjižničarski organiziranosti med Litvo in Slovenijo glede na to, da državi pripadata skupini postsocialističnih tranzicijskih držav?

V prvi vrsti, bila sem impresionirana nad visoko kvaliteto aktivnosti v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani. »Dvoje v enem«, to pomeni, da se nacionalni in univerzitetni knjižnični funkciji kombinirata in usklajujeta s pomočjo visoko kakovostnega in usposobljenega osebja. Namen mojega obiska je bil sicer predvsem preučiti aktivnosti Narodne in univerzitetne knjižnice. Vendar se ne čutim dovolj kompetentno, da bi ocenjevala celotni knjižnični sistem v Sloveniji. Litvanska nacionalna knjižnica je nekoliko drugačna, ker deluje samo kot nacionalna in parlamentarna knjižnica. Vendar, kot sem informirana, imate v Sloveniji zelo dobro delujočo bibliotekarsko mrežo, razen tega pa zelo strokovno podkvano knjižnično osebje, različne privlačne tipe knjižnic, kar je bilo in je še vedno dober zgled za nas. Mestna knjižnica v Ljubljani je leta 2010 uspešno sodelovala v projektu Ljubljana – svetovna prestolnica knjige. Njen slogan »Razumeti spremembe in pripraviti pot za storitve prihodnosti!« je čudovit. V času mojega kratkega postanka v Sloveniji sem imela možnost obiskati Mestno knjižnico Kranj – fantastično je, kako se lahko nakupovalni center preoblikuje v čudovito »dnevno sobo mesta«, kot se ta knjižnica ponosno imenuje.

Naj postavim še eno »turistično« vprašanje. Ste v času vašega obiska v Sloveniji opazili kaj, kar kaže na našo majhnost, na podobnost nacionalnih karakterjev med Litvanci in Slovenci?

Resnično sem se zaljubila v Ljubljano. Ljubljana je mesto izredno lepega petja ptičev! Ravno prav veliko, počasno hitoče, zeleno, prijazno turistom, ima pa tudi delavne, kompetentne in prijazne knjižnice! Naj še omenim biser Slovenije – jezero Bled in njegov grad. Menim, da imajo majhne države vsaj eno veliko prednost – kratke razdalje in možnost prihraniti čas, ko potuješ po državi, s čimer se zagotavlja aktivna komunikacija med različnimi regijami. V primeru Slovenije celo več – vaša sijajna lokacija in majhna oddaljenost do pomembnih evropskih mest (Dunaj, Benetke in druga) vodi k čudovitemu občutku, da si v srcu Evrope. ●

Podpirati in spodbujati menjavo znanj

Simona Šinko
Mestna knjižnica Ljubljana
simona.sinko@mkj.si

O Borzi znanja, edinstvenem primeru spodbujanja menjave znanja, ki deluje v enajstih institucijah v Sloveniji smo že pisali¹. Tokrat bomo na primeru delovanja borz znanja in njim podobnih servisov razmišljali o tem, kaj lahko različne institucije, tudi knjižnice, ponudimo uporabnikom, da spodbujamo njihovo učenje.

Kakšna menjava znanj?

Borzo znanja bomo vzeli kot slovenski primer in kot projekt, ki v praksi podpira in spodbuja izmenjavo znanj med uporabniki. Poleg obstoječih praks v slovenski mreži borz znanja bomo opisali še možnosti, ki bi lahko obstoječi koncept še obogatili, izhajajo pa predvsem iz podobnih servisov v tujini². Sicer je besedilo za Knjižničarske novice posebej osredotočeno na knjižnice, je pa podpora in spodbujanje izmenjave znanja med uporabniki na način, kot ga opisujemo, lahko vključeno dejavnosti

najrazličnejših institucij: ljudskih univerz, medgeneracijskih centrov, centrov za starejše, najrazličnejših lokalnih društev, medpodjetniških in mladinskih centrov, domov za ostarele ipd. Namen prispevka je osvežiti ideje in možnosti, kako lahko podpiramo in spodbujamo izmenjavo znanj, učenje med posamezniki. Pri tem je poudarek na vzajemnem učenju, na menjavi znanja med različnimi posamezniki, ne pa toliko na spodbujanju možnosti individualnega samostojnega učenja posameznika, čeprav se obe možnosti pogosto dopolnjujeta.

Vsi primeri se nanašajo na spodbujanje menjave znanj med posamezniki, ki niso poklicni izobraževalci, se pravi, da niso učitelji, profesorji, mentorji ali trenerji, ki se s poučevanjem profesionalno ukvarjajo. To so predvsem posamezniki z določenimi znanji in spretnostmi, ki so jih dobili po formalni poti tekom šolanja, predvsem pa neformalno ali z različnimi prostočasnimi dejavnosti, in so jih pripravljene deliti z drugimi.

Zakaj spodbujati in podpirati učenje?

Praksa tisočletij je, da se je človek nenehno učil z opazovanjem, s posnemanjem, s poskusi in z napakami, s svojimi izkušnjami in z nasveti drugih ljudi. Šola, univerze in druge formalne izobraževalne institucije in poklicni izobraževalci so se »pojavi« mnogo kasneje. Dandanes je v posameznikovem življenju kombinacija obeh načinov pridobivanja znanja tista, ki oblikuje njegovo pot vseživljenjskega in vserrazsežnostnega učenja in izobraževanja. V okviru svojih poslanstev in nalog lahko različne institucije to vseživljenjskost učenja spodbujamo.

Razlogi in motivi, zakaj bi v posamezni instituciji spodbujali in podpirali učenje, se od institucije do institucije ter tudi med različnimi lokalnimi okolji razlikujejo. Vloga splošnih knjižnic v vseživljenjskem izobraževanju je določena zakonsko in usmerjena na vse starostne in vse druge skupine uporabnikov. Naši uporabniki so različni – nekaterim bolj ustreza

V Novem mestu na borzi znanja lahko člani in članice uporabljajo za delo tudi šivalne stroje, december 2015. Fotoarhiv RIC Novo mesto

¹ŠINKO, Simona. 20-letnica delovanja borze znanja. Knjižničarske novice, 23 (1), 16–18.

²Primeri so natančneje predstavljeni tudi v publikaciji Beltram, Peter, Zagmajster, Margerita, Bogataj, Nevenka in Šinko, Simona (2014). Analitične podlage za posodobitev modela središč za samostojno učenje (SSU) in modela borz znanja (BZ), str. 84–97. Dostopno: http://arhiv.acs.si/porocila/Analitice_podlage_za_posodobitev_modela_SSU_in_modela_BZ.pdf

Članice borze znanja pripoveduje o svojih izkušnjah pri poučevanju drugih, december 2013. Fotoarhiv MKL

skupinsko, formalno izobraževanje, drugi se raje učijo samostojno in individualno, tretji neformalno, pa vseeno skupinsko in organizirano. Da bi knjižnice (in tudi druge institucije) res odgovarjale potrebam čim širšega kroga posameznikov, je potrebno, da na njihove potrebe odgovarjamo z raznoliko ponudbo. Priprava različnih izobraževalnih dejavnosti v knjižnice privabi (nove) uporabnike, s čimer se povečuje obisk in posledično običajno tudi uporaba drugih (osnovnih) dejavnosti knjižnice, pa tudi prepoznavnost knjižnic v lokalnem okolju. Takšne dejavnosti običajno odstopajo od rutinskega dela, zato so lahko tudi bolj zanimive za poročanje v lokalnih medijih, objave na socialnih omrežjih in spletnih straneh institucij.

Iz izkušenj borz znanja je najbolj pomemben premik, ki se pri spodbujanju različnih oblik učenja zgodi tisti, ko posameznik preide iz vloge udeleženca delavnice/predavanja, obiskovalca razstave ali zgolj iskalca znanja v vlogo ponudnika znanja, razstavljalca izdelkov, izvajalca delavnice/predavanja, nekoga, ki svoje znanje deli, če se izrazimo po šolsko: preide iz vloge učenca v vlogo učitelja. Takšnih primerov je v mreži borz znanja veliko. Pa pri tem ne gre samo za posredovanje znanja ročnih spretnosti in tujih jezikov, ali zgolj za preživljanje prostega časa. Pogosto je to tudi začetek poklicne kariere in razvoj možnosti samozaposlitve. V času

brezposelnosti in gospodarske krize smo na njih posebej ponosni, so pa ravno to primeri, pri katerih je posebej pomembna različna oblika podpore, ki jo lahko posamezniki dobijo v institucijah.

Razmišljali bomo v dveh kategorijah: prva je prostor in materialni pogoji, druga je podpora v obliki strokovne pomoči, podpore in spodbude. Sicer meja med obema ni ostra in enoznačna, saj je ob prostorskih in materialnih virih pogosto prisotna tudi strokovna pomoč zaposlenih.

Spodbujati in podpirati s prostorom in materiali

Najbolj tradicionalni odgovor na področju podpore s prostorom in materiali za uporabnike knjižnic, je seveda knjižnična zbirka, s knjigami, multimedijem gradivom, bazami podatkov, sledijo prostori knjižnic s čitalniškimi mesti, računalniškimi mesti in različnimi mesti za preživljanje prostega časa, marsikje pa tudi prostori za postavitev različnih razstav, tako v obliki razstav umetniških izdelkov, kot tudi različnih plakatov in panojev, ki imajo tudi izobraževalno vsebino. Pri tem smo v splošnih knjižnicah v nekoliko drugačem

položaju, kot kakšne druge institucije, saj so naši prostori načeloma javni in uporabnikom prosto dostopni.

V zadnjem času pa se poleg teh nekoliko tradicionalnejših oblik pogosteje pojavljajo tudi druge možnosti, preko katerih institucije uporabnikom pripravijo prostor, materiale in naprave, ki spodbujajo (skupno) učenje in skupno delo. Takšni prostori so poznani pod imeni kreativnice, makerspace in co-working places, in so predvsem v tujini precej razširjeni. Nekateri primeri pa so prisotni tudi že v Sloveniji, v Ljubljani recimo kreativni center Poligon (<http://www.poligon.si/>) ali Dplac – stičišče podjetniških idej z družbenim učinkom (<http://www.dplac.si/>). V njih uporabnike lahko pričakajo vrtalni stroji, glasbeni instrumenti, šivalni stroji, drobni material za ustvarjanje, programska oprema za oblikovanje, 3D tiskalniki, odvisno od vsebinske usmeritve v posameznem primeru. V tistih usmerjenih bolj v spodbujanje podjetništva so običajno za uporabo brezplačno ali za simbolne zneske na voljo prostori kot so

Library 10, Helsinki, oktober 2015. Fotoarhiv MKL

Delavnica peke piškotov v kuhinji UPI Žalec, kjer gostuje borza znanja Žalec, december 2015. Arhiv borze znanje znanja Žalec

sejne sobe za sestanke, dvorane, pisarne za bolj individualno delo. V različnih oblikah (predavanja, svetovanje, mentorstvo) so uporabnikom (občasno) na voljo tudi različni strokovnjaki, predvsem pa je v takšnih skupnostih veliko možnosti za medsebojno pomoč med učečimi se.

Ta vidik je tesno povezan s financami – namreč nakup opreme za kakšno boljše kreativnico kot je npr. helsinška Library 10, ki uporabnikom nudi možnost uporabe 3D tiskalnika, 3D skenerja, delovnega mesta za grafično oblikovanje, možnost izposoje/uporabe tabličnih računalnikov, možnosti tiskanja na majice, možnost snemanja in montaže zvoka, uporabo koticke za sproščanje ipd. predstavlja za institucije večji finančni zalogaj. Tukaj velja pomisliti na različne možnosti sponzorstva in doniranja opreme s strani kakšnih proizvajalcev, v nekaterih primerih, predvsem, kadar so takšne prostore vzpostavljala društva, pa so lahko opremo podarili tudi uporabniki.

Na borzah znanja običajno uporabljamo prostore institucij gostiteljic, in tako se tudi borze razlikujejo med sabo v tem, kaj lahko uporabnikom ponudijo. Prostorji za delavnice in predavanja so običajni, v nekaterih primerih so na voljo tudi računalniške učilnice in razstavni prostori, dve borzi se lahko pohvalita tudi s kuhinjo in šivalnico.

Spodbujati in podpirati s strokovnimi znanji

Spodbujanje in podpiranje s strokovnimi znanji je najpomembnejši prispevek, ki ga zaposleni v posameznih institucijah doprinesemo k razvoju uporabnikov in razvijanju njihove spretnosti deljenja znanja. Na borzah znanja običajno poteka izmenjava individualno, pri čemer imajo posebno vlogo informatorji in svetovalci, zaposleni v borzah znanja. Ti posameznikom pomagajo pri identifikaciji njihovih znanj, saj je med uporabniki

mного takšnih, ki potrebujejo pomoč pri opredelitvi znanj in določitvi tega, kaj lahko delijo z drugimi. Običajno je to predvsem pri posameznikih z nižjo samopodobo, posameznikih, ki so znanja pridobivali po neformalnih poteh in pri znanjih, ki niso toliko sistemizirana, so manj tradicionalna. Deljenje znanja šolskih predmetov in ročnih spretnosti je običajno bolj samoumevno. Pri uporabnikih se pogosto pojavljajo odgovori – saj to pa že vsak ve, nimam ničesar za ponuditi ali pa tega nisem še nikoli poskusil učiti drugih, ne vem, kako bi se tega sploh lotil.

Informatorji uporabnikom tudi predstavijo, kakšne možnosti za delitev so jim na voljo – razstave, individualni dogovori med iskalci in ponudniki, izvedba delavnic in predavanj, priprava razstave – in jih spodbudijo k sodelovanju. Večkrat, predvsem kadar uporabniki prvič ponudijo znanje v obliki delavnice, potrebujejo pomoč pri strukturiranju vsebine in pri pripravi učnih gradiv. Napotki vsebujejo zelo praktična vprašanja o tem, kako narediti uvod v delavnico, kako motivirati udeležence, poskrbeti za skupinsko dinamiko. Pogosto pa zaposlen na borzi znanja tudi med samo delavnico pomaga v vlogi asistenta in pomočnika na delavnici. Pa tudi, kadar gre za individualne menjave znanj med iskalci in ponudniki znanj, imajo zaposleni v borzah znanja pomembno vlogo. Najbolj ključna je

seveda, da na podlagi zbranih informacij povežejo pravega ponudnika in iskalca znanja. Sicer se načeloma posameznika potem sama naprej dogovarjata o kraju, času, vsebini in načinu učenja in izmenjave znanja, so pa kakovostno svetovalno delo in praktični napotki s strani informatorjev zelo dragoceni za nadaljnje individualno delo posameznikov. Pri tem informator posameznikom pomaga z zelo praktičnimi nasveti o tem, katere teme izbrati, kako določiti prostor in dinamiko srečevanja, kakšno učno gradivo uporabiti, v nekaterih primerih jima priporoči tudi kakšne dodatne oblike učenja – npr. uporabo središč za samostojno učenje, obisk knjižnice, sodelovanje v študijskih krožkih ipd.

Menjavo znanj in vzajemno učenje med našimi uporabniki in člani lahko spodbujamo na različne načine. Izbira najprimernejših za vsako posamezno situacijo je odvisna od naših vrednot, znanj in prioritete ter kadrovskih, materialnih in drugih virov, ki so nam na voljo v dani situaciji. Knjižnice za podpiranje in spodbujanje menjave znanj nekaj pogojev že imamo, nekaj idej in možnosti pa še čaka na udejanjanje. ●

Poletna šola v Oxfordu

Trije dnevi ekskluzivne in intenzivne digitalno-humanistično izkušnje

Sonja Svoljšak

Narodna in univerzitetna knjižnica
sonja.svoljsak@nuk.uni-lj.si

Bil je dvanajsti julij, ko sem med vrhuncem prvega letošnjega vročinskega vala po nekoliko srhljivih turbulencah med nevihtnimi oblaki nad Londonom in vznemirljivo vožnjo skozi lokalna neurja prispela v prijetno ohlajeni in vetrovni Oxford, da bi se udeležila tridnevnih predavanj in delavnic, ki so jih v okviru poletne šole »History of Libraries« pripravili sodelavci projekta »The 15c Booktrade«¹ pod vodstvom vodje projekta Cristine Dondi in raziskovalke na Lincoln Collegeu ter različnih, pretežno britanskih in italijanskih raziskovalcev s področja zgodovine knjige in knjižnic.

Poletna šola je obsegala pet vodenih obiskov knjižnic oxfordske univerze (Merton College, Bodleian Library, Weston Library, All Souls College, St. Edmund's Hall), sedem predavanj ter enajst ur intenzivnih delavnic, v okviru katerih smo se udeleženci tudi sami preizkusili v delu z orodji in bazami, ki omogočajo raziskovanje zgodovine knjižnic ter raziskovanje kroženja in recepcije besedil oziroma knjig in ilustracij v poznem srednjem in zgodnjem novem veku.

Prvi dan smo začeli z ogledom knjižnice Merton Collegea, ki je najstarejša še delujoča knjižnica za raziskovalce in študente Univerze v Oxfordu. Predstavila nam jo je raziskovalka in knjižničarka Julia Walworth. Sledila je predstavitev

Knjižnica All Souls Collegea (foto Sonja Svoljšak)

¹Več informacij na: <http://www.mod-langs.ox.ac.uk/research/15cbooktrade>. Poročilo organizatorjev o delavnici je dostopno na: <http://15cbooktrade.ox.ac.uk/project/education/>.

Provenance 1739 - 1782	
Place	Amsterdam (Geonames Id: 2759794)
Area	Netherlands
Time period	1739 - 1782
Provenance name	Sepp, Jan Christiaan , 1739-1811 [Person; Former Owner] (Male, Booktrade, No characterisation, lay)
Provenance Type	Inscription
Note	Next owner purchased the book from J. C. Sepp in Amsterdam for 5 gld.
Date of evidence	1782
Method of acquisition	unknown
Binding date	18th cent.
Binding type	Boards
Board material	Paper
Cover material	Leather
Binding status	Rebound
Binding Dimensions	303 x 208 x 50 mm
Titling	Tooled
Tooling	Gold
Edges	Coloured
Writing on edges	None
Gaufered	No
Illustration stamped in	Yes
Certainty	The recording of this evidence is considered certain
Source	Book in hand
Provenance 1782 - 1824	
Place	Ljubljana (Geonames Id: 3096359)
Area	Slovenia
Time period	1782 - 1824
Provenance name	Zois, Sigm., 1747-1819 [Person; Former Owner] (Male, Business, Aristocracy)
Provenance Type	Inscription
Note	Note saying that Zois bought the book in Amsterdam from J. C. Sepp in 1782 for 5 gld: <i>Gekauft den 16 September von J. C. Sepp in Amsterdam (5 Gulden) ... Sigmund Zois</i>
Date of evidence	1782
Method of acquisition	Purchase
Price	5 gulden
Certainty	The recording of this evidence is considered certain
Source	Book in hand
Provenance 1824 -	
Place	Ljubljana (Geonames Id: 3096359)
Area	Slovenia
Time period	1824 -
Provenance name	Ljubljana, National and University Library, 1774 [Corporate body; Present Owner] (Unknown, Library, No characterisation, lay)
Provenance Type	Bibliographic Evidence
Method of acquisition	Purchase

projektov, ki se v Weston Library ukvarjajo z rekonstrukcijo provenienc historičnih zbirk različnih oxfordskih univerzitetnih knjižnic in zbirk, združenih v okviru Bodleian Library. Posamezne projekte so nam predstavili raziskovalci Irene Ceccherini, James Willoughby, Alan Coates in Francesca Galligan. O zgodovini in razvoju britanskih srednjeveških knjižnic ter gradnji novega spletnega kataloga britanskih srednjeveških rokopisov

MLGB3², ki temelji na strukturiranih in frbriziranih podatkih iz starejših tiskanih katalogov oziroma znanstvenih bibliografij sta nam spregovorila profesor diplomatike Richard Sharpe in James Willoughby.

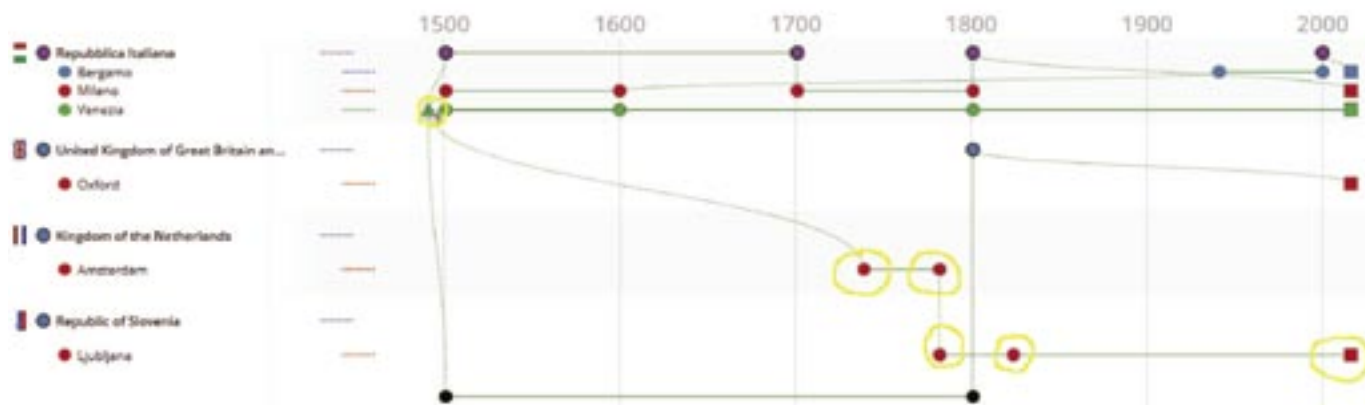
Sledilo je predavanje Cristine Dondi o bazi MEI³ ter ogled knjižnice Lincoln Colleage, ki nam jo je predstavila Fiona Piddock. Dan smo zaključili s preglednim polemničnim predavanjem rektorja Lincoln

Popis nekdanjih lastnikov –provenienc »Supplementum chronicarum« (Benetke, 1491) iz NUK (signatura Ti II 2844) v bazi ISTC⁶ – del zapisa MEI.

Colleage Henryja Woudhuysna na temo prisotnosti, pojavnih oblik ter pomena in vloge rokopisnega gradiva oziroma ročno razmnoženih besedil v knjižničnih zbirkah in širši družbi po uveljavitvi tiska.

Drugi dan smo po uvodnem predavanju Richarda Owendena v Weston Library ogledali najstarejši del Bodleian Library ter univerzitetno predavalnico iz poznega srednjega veka, potem pa smo preostanek dopoldneva posvetili identifikaciji, naslavljanju in atribuciji besedil v okviru srednjeveške rokopisne tradicije ter kontinuiteti problematike oziroma spremembam praks na tem področju po uveljavitvi tiskane knjige. Problematiko sta podrobno orisala profesor Richard Sharpe in Cristina Dondi. Po odmoru za kosilo je napočil čas, da se udeleženci na delavnicah, ki so potekale vse do zaključka poletne šole, tudi sami pobližje seznanimo z orodji in bazami, ki jih v okviru projekta »The 15c Booktrade« razvijajo z namenom, da bi v okviru kataloga ISTC združili vse sklope (meta)podatkov, ki so ključnega pomena za raziskovanje tiskarskih, založniških, uredniških in knjigotrških praks ter kroženja in uporabe posameznih besedil, izdaj in knjižnih ilustracij v 15. stoletju.

Delali smo z različnimi bazami, in sicer z bazo MEI, v kateri je mogoče beležiti provenienc ter fizične značilnosti in posebnosti posameznih izvodov inkunabul, z bazo TEXT-INC⁴, ki je namenjena podrobnemu beleženju in identifikaciji posameznih vsebinskih komponent inkunabul, vključno s parateksti, sekundarnimi teksti ter podrobno vsebino, in z bazo 15cV⁵, ki jo sodelavci na projektu »15c Booktrade« razvijajo skupaj z »The Visual Geometry Group« in omogoča vizualizacijo premikov posameznih izvodov inkunabul skozi prostor in čas prek geolokacijskih koordinat ter podatkov o nekdanjih lastnikih in njihovih medsebojnih odnosih/transakcijah. Ogledali smo si tudi testno različico podatkovne baze, ki omogoča iskanje in vzporejanje

posameznih likovnih elementov oziroma ilustracij v okviru istega izvoda, v okviru iste izdaje določenega dela, v okviru različnih izdaj določenega dela in v okviru različnih izdaj različnih del.

Sama sem največ časa posvetila delu z bazo MEI, v katero sem vnesla podatke o posebnostih izvodov in nekdanjem lastništvu treh inkunabul, ki jih hranimo v NUK. Delo v bazi poteka tako, da katalogizator najprej ustvari zapise za vse nekdanje lastnike (provenience) določenega izvoda inkunabule, ki jim določi tudi geolokacijo, in sicer glede na bivališče oziroma območje delovanja in bivanja, potem kreira še zapis za posamezen izvod, na katerega se provenience (in druge posebnosti) nanašajo in na koncu poveže oba sklopa podatkov. Ob kreiranju zapisa za posamezen izvod, le-ta pridobi edinstven identifikator MEI, ki je vezan na ustanovo oziroma hranilišče opisovanega izvoda, celoten sklop podatkov pa se veže na zapis za posamezno izdajo (pojavo obliko) dela v katalogu ISTC, ki ima prav tako svoj edinstven identifikator. Ker smo udeleženci poletne šole oziroma delavnic pridobili tudi uporabniška imena in gesla, smo bili povabljeni, da po svojih najboljših močeh nadaljujemo s prispevanjem podatkov o posameznih izvodih ter predlogov za izboljšave in dopolnitve posameznih vmesnikov oziroma baz in orodij. Pozvani smo bili tudi, da predstavimo svoje projekte s področja zgodovine knjige in knjižnic, zato sem pripravila kratek pregled tekočih raziskav v NUK, s poudarkom na sistematičnem beleženju provenienc starih tiskov,

Vizualizacija poti »Supplementum chronicarum«, ki jo je leta 1782 v Amsterdamu od knjigotrčca Jana Christiaana Seppa za pet guldnov kupil Žiga Zois – od kraja izida, do Narodne in univerzitetne knjižnice

rekonstrukciji Zoisove knjižnice, popisu in analizi darov in darovalcev, ki so zabeleženi v najstarejših katalogih ter inventarnih in akcesijskih knjigah, ter identifikaciji in dataciji srednjeveških rokopisnih fragmentov, ki so bili uporabljeni za vezave v 15., 16. in 17. stoletju. Omenila sem še sodelovanje pri

Umanjkala pa nista niti družabna, niti ekskluzivna plat dogodka. In kje drugje kot na eni od najprestižnejših univerz bi lahko človek doživel, da na skupni večerji v srednjeveški predavalnici prelista jedilnik, natisnjen prav za to priložnost, ali da ob obisku knjižnice All Souls Collegea, ki je poseben tudi zaradi dejstva, da so njegovi člani le profesorji in nima študentov, častno upokojeni profesor posebej za udeležence delavnice pripravi še tematsko razstavo z zgibanko in predavanje.

Velika želja, da bi si ogledala katerega od oxfordskih muzejev ali si privoščila večerni kozarec alea v najstarejšem pubu The Turf Tavern, kamor je zahajal tudi slavni inšpektor Morse, se mi žal ni uresničila, saj ob natrpanem urniku za daljše samostojne ogleds preprosto ni bilo časa, v razvpitih pubih, kot je The Turf Tavern, pa ponavadi že pozno popoldne, ko smo bili udeleženci

poletne šole še intenzivno zaposleni s predavanji, z ogledi ali delavnicami, že kritično primanjkuje prostora. Kljub temu sem si privoščila nekaj krožnih sprehodov med znamenitimi oxfordskimi kolidži, pokukala na vsako odprto dvorišče ter obiskala najstarejšega med njimi, Balliol.

Naj sklenem: moja pričakovanja glede poletne šole so bila vsekakor dosežena oziroma presežena. Počaščena sem bila, da sem se lahko v starodavnih hramih učenosti družila in pogovarjala z vrhunskimi raziskovalci in znanstveniki, si ogledala dragocene zaklade, ki jih hranijo oxfordske knjižnice ter se ne nazadnje tudi sama pridružila digitalno-humanistični skupnosti. Tovrstni dogodki in projekti dokazujejo, da digitalna humanistika še zdaleč ni le modna muha ali mrtva črka na papirju ter da je s premišljeno uporabo informacijske tehnologije, znanstveno-kritičnega raziskovalnega pristopa in mednarodnega sodelovanja iz nepregledne množice bibliografskih, slikovnih in drugih (meta) podatkov o pisni kulturni dediščini mogoče izluščiti praktično vse odgovore, če si le zastavimo prava vprašanja ter uporabimo domišljene metodološke in tehnične rešitve, da bi te podatke poiskali in osmislili. ●

²Medieval Libraries of Great Britain, dostopno na: <http://mlgb3.bodleian.ox.ac.uk/>.

³Material Evidence in Incunabula, dostopno na: <http://data.cerl.org/mei>.

⁴Dostopno na: <http://15cbooktrade.ox.ac.uk/texts>.

⁵Dostopno na: <http://15cbooktrade.ox.ac.uk/visualization>.

⁶Incunabula Short Title Catalogue, dostopno na: <http://www.bl.uk/catalogues/istc/index.html>.

4. festival domoznanstva – Domfest

Mira Petrovič
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
mira.petrovic@knjiznica-ptuj.si

Ptuj, 20. maj 2016

Domfest – festival domoznanstva je bialno srečanje slovenskih domoznancev, na katerem predstavljamo izvedene domoznanske projekte, se družimo in spoznavamo ter pogovarjamo o prihodnosti domoznanske dejavnosti. Organizirajo ga osrednje območne knjižnice (OOK) v sodelovanju s Sekcijo za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS in NUK-om, vsakič pa ob njem izide tudi publikacija, vezana na različne teme s področja domoznanstva. Domfest je doslej potekal v knjižnicah v Kopru (2009), Ravnah na Koroškem (2012) in v Novi Gorici (2014), tokrat pa ga je gostila Knjižnica Ivana Potrča na Ptuj.

Na letošnjem srečanju smo obravnavali udeležanje domoznanstva v e-okolju oziroma učinek sodobne informacijske tehnologije na domoznansko dejavnost v knjižnicah na Slovenskem.

Enajst referentov je predstavilo referate, ki so objavljeni tudi v zborniku, ki je izšel ob srečanju, in nosi naslov E-domoznanstvo. Zbornik je izdala ZBDS, k sodelovanju pri njegovi pripravi pa smo povabili avtorje, ki so v zadnjem desetletju aktivno delovali na področju digitalizacije, pri oblikovanju portalov in drugih projektih.

Zbrane so pozdravili župan Mestne občine Ptuj Miran Senčar, predsednica ZBDS dr. Sabina Fras Popović, koordinatorica izvajanja posebnih nalog osrednjih območnih knjižnic Milena Bon iz NUK-a in direktor ptujske knjižnice mag. Matjaž Neudauer, ki je predstavil tudi pobudo za

ustanovitev Goropevškovega priznanja in Goropevškove listine kot nagradi Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS. Nagradi nosita ime po znanem celjskem zgozdovinarju in domoznancu mag. Branku Goropevšku (1966–2012) in se bosta podeljevali tistim, ki s svojim delom pomembno prispevajo k razvoju in promociji domoznanske dejavnosti v slovenskih knjižnicah. Pobuda je bila predstavljena in predlog sprejet na letošnjem občnem zboru ZBDS, zato predvidevamo, da bodo nagrade prvič podeljene na Domfestu leta 2018.

Milena Bon je predstavila referat *Učinek koordinacije osrednjih območnih knjižnic (OOK) na digitalizacijo domoznanskega gradiva v obdobju 2003–2015*. Kot ugotavlja, so OOK od začetka izvajanja posebnih nalog leta 2003 uspešno digitalizirale in objavljale domoznanska gradiva, zlasti na portalih Kamra in Digitalna knjižnica Slovenije, pri čemer projekte digitalizacije ocenjujejo kot močan element povezovanja in sodelovanja knjižnic na območju. Podala je tudi mnenje, da bi se v Sloveniji digitalizacija morala izvajati načrtno, za kar bi bil potreben nacionalni strateški plan digitalizacije.

Milena Doberšek, koordinatorica območnih nalog v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj, že od vsega začetka vodi tudi projekte digitalizacije v ptujski knjižnici, kar slednjo uvršča med najuspešnejše splošne knjižnice pri digitalizaciji gradiva. Na srečanju je predstavila desetletne izkušnje knjižnice pri digitalizaciji gradiva, ob tem pa je izpostavila tudi nekatera vprašanja in dileme, ki se pojavljajo ob prenosu

gradiva in storitev v e-okolje, zlasti kar se tiče načina vrednotenja dela knjižnic v novih razmerah; to nakazuje tudi nekoliko provokativen naslov njenega prispevka *Ali je digitalizacija knjižničnega gradiva dobra naložba v prihodnost knjižnice?*

Mira Petrovič (Knjižnica Ivana Potrča Ptuj) in Darja Peperko Golob (Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto) sta v referatu *Delo in naloge domoznanca nekoč in danes: pogled iz prakse* razmišljali o tem, s kakšnimi novimi izzivi se srečujejo domoznanci v zadnjih dvajsetih letih. Avtorici ugotavljata, da sodobna informacijska družba od domoznancev zahteva nova znanja, nov način mišljenja, odprtost, prilagodljivost in inovativnost. Ob vseh naporih in skrbi za uporabnike pa bomo morali knjižničarji poskrbeti za to, da bo bolj opaženo in prepoznano naše lastno delo, zlasti ob zavedanju, da se domoznansko gradivo pospešeno seli v virtualno okolje, z njim pa tudi naši uporabniki.

Srečko Maček (Osrednja knjižnica Celje) je v referatu *Promocija e-domoznanskih vsebin na svetovnem spletu, družbenih omrežjih in v medijih: praksa Osrednje knjižnice Celje* predstavil nekaj primerov sodelovanja z lokalnimi mediji in promocije domoznanskih vsebin v elektronskem okolju celjske knjižnice. Njihove izkušnje kažejo, da se lahko s strateško naravnano promocijo, ki vključuje sodelovanje z mediji in ustrezno osebno komunikacijo z uporabniki ter ob izkoriščanju sodobnih tehničnih možnosti, občutno poveča prepoznavnost domoznanstva v lokalnem okolju. Predvsem bo potrebno v bodoče več

Udeleženci Domfesta na dvorišču ptujske knjižnice (foto: Daniel Šalamon).

pozornosti posvetiti uporabi orodij tržnega komuniciranja oziroma marketinga, ki se v splošnih knjižnicah še vse premalo uveljavlja.

V zadnjem desetletju knjižnice zelo uspešno ponujajo domoznansko gradivo v digitalni obliki, pri čemer objavljajo predvsem na portalih Digitalna knjižnica Slovenije in Kamra ter v spletnih biografskih leksikonih. Iz navedenih razlogov smo na Domfestu nekaj časa namenili tudi predstavitvi teh portalov. Mag. Zoran Krstulović (Narodna in univerzitetna knjižnica), ki je bil gonilna sila pri vzpostavitvi Digitalne knjižnice Slovenije, se je v svojem referatu *Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si) – osrednja slovenska digitalna knjižnica* osredotočil na prispevek splošnih knjižnic kot pomembne partnerske skupine v dLib. Na podlagi zbranih podatkov o količini in vrsti objavljenih digitalnih vsebin ugotavlja, da so se knjižnice največ ukvarjale z digitalizacijo časnikov in časopisov, kar je v skladu s prioriteta in sprejetimi merili za izbor gradiv za digitalizacijo. Predstavil je tudi podatke o tem, koliko časnikov in časopisov je že digitaliziranih in koliko bi jih bilo še potrebno prenesti v digitalno obliko ter se dotaknil vprašanja povezovanja Digitalne knjižnice Slovenije z drugimi spletnimi portali.

Dr. Eva Kodrič-Dačić, (Narodna in univerzitetna knjižnica) je predstavila projekt *Memoria scripta Sloveniae*. Gre za popis knjižničnih zbirk, ki imajo kulturnozgodovinsko vrednost in jih hranijo slovenske knjižnice, druge

institucije ali posamezniki. Podatkovna zbirka, ki je nastala v sklopu projekta Digitalna knjižnica Slovenije, je širši javnosti dostopna na portalu, medtem ko je teoretični del projekta slabo poznan celo strokovni javnosti. Avtorica je v referatu kronološko predstavila projekte, ki so vodili do uspešnega začetka popisa knjižnic oziroma knjižničnih zbirk, teoretične osnove, ki so omogočale izvedbo tega popisa, strukturo podatkovne zbirke, vmesnike in pilotski popis zbirk. Ob koncu je izrazila obžalovanje, ker je popis knjižničnih zbirk ostal nedokončan, saj je bil leta 2011 z zaključkom projekta Digitalna knjižnica Slovenije projekt ustavljen in čaka ugodnejših časov za svoje nadaljevanje.

Robert Ožura (Osrednja knjižnica Celje) je kot glavni urednik portala Kamra v referatu z naslovom *Kamra 2006–2016: domoznanski regijski portal digitalizirane kulturne dediščine slovenskih pokrajin* predstavil desetletno zgodovino nastanka in delovanja tega portala, ki je bil celovito prenovljen v letu 2015 in beleži konstantno rast tako z vidika novih vsebin in sodelujočih partnerjev kot vidika obiska. Poudaril je, da je bil ob vzpostavitvi portal Kamra logični odziv na potrebe okolja, v katerem deluje slovenske splošne knjižnice, hkrati pa gre za prvi skupni dolgoročni projekt OOK, ki v povezovanju s knjižnicami in drugimi institucijami in posamezniki na območju nudijo uporabnikom zaključeno zbirko domoznanskih informacij na enem mestu. Album Slovenije kot samostojno zbirko uporabniško generiranih vsebin, ki je

na Kamri dostopna preko posebnega uporabniškega vmesnika od leta 2014, je predstavila Luana Malec (Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper). Pregled objavljenih vsebin je pokazal, da se je Album Slovenije razvil v učinkovit sistem zbiranja uporabniško ustvarjenih domoznanskih vsebin, saj s prispevki sodelujejo vsa knjižnična območja v Sloveniji, prav tako Slovenci v svetu. Zbirka je mlada in zato še relativno skromna, vendar eksponentno narašča.

Jana Zeni Bešter (Mestna knjižnica Kranj) je v referatu *Slovenski spletni biografski leksikoni* pripravila pregled tovrstnih leksikonov, ki so od konca devetdesetih let 20. stoletja nastajali v številnih slovenskih splošnih knjižnicah pa tudi v drugih knjižnicah in ustanovah. Poizvedba je pokazala, da imamo v Sloveniji kar 17 različnih slovenskih spletnih biografskih leksikonov, kar kaže na razdrobljenost vsebin, njihovo podvajanje pa tudi neenotne kriterije. Zato bi bilo v bližnji prihodnosti smiselno združevanje regijskih biografskih leksikonov v enotno vstopno točko, ki bi uporabnikom omogočila pregled nad celotnim slovenskim ozemljem in njegovimi pomembnimi osebnostmi.

Kakor vsa srečanja doslej, je tudi Domfest na Ptuj pokazal, da smo domoznanci pri svojem delu uspešni in inovativni, da se ne bojimo novih izzivov in da se pri doseganju skupnih ciljev znamo tudi povezati in sodelovati. Prav pri digitalizaciji smo knjižnice v zadnjem desetletju zabeležile velike uspehe, ob tem pa se odpirajo dileme in vprašanja, ki so bila izpostavljena tudi na tokratnem srečanju. Na tej podlagi se mora razprava nadaljevati v okviru delovne skupine domoznancev OOK in Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino. Tako velja razmisliti o možnostih sistematične promocije e-domoznanskih vsebin, kakor tudi o spremembi načina vrednotenja dela knjižnic, ki jo zahteva širjenje naše dejavnosti v e-okolje. Vsekakor pa bo potrebno nekatere akcije izpeljati na nacionalnem nivoju, npr. vzpostavitev združenega spletnega biografskega leksikona. ●

Miha Mali

Narodna in univerzitetna knjižnica
 miha.mali@nuk.uni-lj.si

Mestne face: Barbara Cesar, bibliotekarka

Dnevnik, 27. 8. 2016, leto 66, št. 199, str. 12 (Darja Valenčič)

Barbara Cesar je z letošnjim aprilom, po upokojitvi prejšnjega vodje, prevzela vodenje Knjižnice Otona Župančiča, osrednje knjižnice v mreži Mestne knjižnice Ljubljana. Cesarjeva je bila nekoč tudi del ekipe Potujoče knjižnice znotraj Mestne knjižnice Ljubljana. Z živopisanim avtobusom je obiskovala manjše vasi v Mestni občini Ljubljana celo desetletje. Svoja »popotniška« leta je ohranila v prijetnem spominu, vendar jih ne pogreša, in pravi: »Ni časa za nostalgijo. Sem zelo zazrta v prihodnost in v to kar je tukaj in kar je treba opraviti zdaj.« Ker ve, da se odnos do knjig, branja in obiskovanja knjižnice začne že v najzgodnejšem otroštvu, imata tudi njeni hčerki že izkaznici ter si sami izbirata knjige in risanke v lokalni enoti Mestne knjižnice Ljubljana. Cesarjeva opominja vse starše, da je pri knjigah tako, da je treba dati zelo malo, a na koncu žanje veliko.

V Zalogu odprli sodobno knjižnico

Delo, 6. 9. 2016, leto 58, št. 207, str. 11 (Janez Petkovšek)

Zaloška enota Mestne knjižnice Ljubljana je do letošnje jeseni imela le 195m² prostora v stavbi nekdanje osnovne šole. Za namene njenega delovanja so bile razpoložljive prostorske kapacitete pretesne. Sedaj pa se je preselila v prostore Sparovega hipermarketa v Zalogu. Knjižničarji so s preselitvijo v stavbo

Sparovega hipermarketa zadovoljni. Nova knjižnica jim bo omogočala boljše pogoje za delo, saj se 20.000 enot gradiva po novem razteza na 318 m². Novi knjižnični prostori so bolj sodobni in bolj svetli od starih prostorih. Knjižnica se nahaja v prvem nadstropju, vendar ima na voljo dvigalo, zato ne bo oviran dostop uporabnikom s posebnimi potrebami, prav tako pa ne bo otežena priprava dodatnih dejavnosti v knjižnici (razstave, predavanja, pravljične ure, delavnice).

S knjigobežnicami so hoteli odirati občine

Delo, 27. 9. 2016, leto 58, št. 225, str. 12 (Blaž Račič)

Knjigobežnice so lično izdelane lesene hiške, v katerih bralci lahko pustijo knjige, ki so jih že prebrali in bi jih radi v branje ponudili še komu drugemu. Od leta 2011, ko so se začele pojavljati v Sloveniji, jih je že približno 180. Razvojna agencija Zgornje Gorenjske (Ragor) – gre za javno agencijo, katere ustanovitelj so občine Zgornje Gorenjske - je začela ponujati občinam projekt »Bukvarna na prostem - knjigobežnica« za 1.500€. V ponudbo pa je vključena izdelava in postavitve hišk, promocija ter sodelovanje s knjižnicami in šolami. Gorenjski knjižničarji so ogorčeni in so mnenja, da je koncept projekta povsem enak kot pri že delujočih knjigobežnicah, ki delujejo v večji meri s prostovoljnimi delom. Božena Kolman Finžgar, direktorica Knjižnice Antona Tomaža Linhartarja v Radovljici zaključuje jedrnat: »Ponudba Ragorja je navadno odiranje, kraja denarja občinam in kraja ideje«.

Tudi na Dobu pišejo debele romane

Delo, 25.10.2016 leto 58, št. 249, str. 18 (Valentina Plahuta Simčič)

V Romuniji velja zakon, da se zapornikom zniža kazen za 30 dni, če v zaporu napišejo knjigo. V Sloveniji to sicer ne velja, a je v slovenskih zaporih knjiga vseeno precej prisotna. Slovenskih zapori imajo knjižnice, ki so na voljo zapornikom, knjige pa si le-ti (v omejenih količinah) naročijo tudi od zunaj. Knjižničar, ki je tudi sam zapornik na Zavodu za prestajanje kazni zapora Dob (ZPKZ Dob), pripoveduje: »Na voljo imamo okoli 10.000 različnih naslovov. Od približno 600 zapornikov, ki so trenutno na ZPKZ Dob, jih je malo manj kot sto včlanjenih v knjižnico, redno pa jo obiskuje okoli dvajset ljudi«. V slovenskih zaporih pa tudi intenzivno potekajo literarne delavnice in raznovrstna literarna druženja. V ZPKZ Dob vodi literarno delavnico pisatelj Lenart Zajc, v ženskem zaporu ZPKZ Ig pa pisateljica Cvetka Bevc. Projekt usmerja Javna agencija za knjigo, ki od Evropske unije dobiva sredstva. Gre za evropski pilotni projekt, kar pomeni, da se bodo druge države Evropske unije morda nekoč zgledovale po nas.

Bo Bossman knjižnico preplačal

Delo, 6.10.2016, leto 58, št. 233, str. 12 (Boris Šuligoj)

Lucijska enota Matične knjižnice Piran se je leta 2014 preselila v Casinojeve prostore v drugem nadstropju TPC Lucija. Konec leta 2015 pa so prostore od podjetja

»Casino Portorož« tudi odkupili. Kot pravi direktorica knjižnice Orjana Košuta, je bil nakup dobra poteza, predvsem zato, ker ne plačujejo več najemnine. Lastništvo nad prostorom jim prav tako omogoča, da lahko prostor po svoji želji izboljšujejo. Takoj po odprtju enote v Luciji se je število članov bistveno povečalo, saj je Piran prometno nedostopen. Svetniki Občine Piran so takratno odločitev soglasno podprli. Vendar se sedaj soočajo z očitki, da bi lahko podoben prostor v bližnji okolici kupili tudi bistveno ceneje in da so glede na takratne težave na nepremičninskem trgu lastnikom Casinoya omogočili dober posel.

Nista jih motila ne lakota ne mraz

Večer, 25.10.2016, leto 72, št. 249, str. 8
(Bojan Tomažič)

V Univerzitetni knjižnici Maribor so včeraj brezdomci, pesniki in pisatelji brali svoja literarna dela. Vsekakor moramo pohvaliti knjižnico, da brezdomcem simbolično in tudi dejansko odpira vrata. Literarni dogodek so v UKM pripravili v sodelovanju z nadškofijsko Karitas in poteka v okviru širšega sklopa prireditev pod imenom Študentski oktober. Podoben dogodek je potekal tudi v letih 2014 in 2015, takrat ravno na Svetovni dan brezdomcev, to je 10. oktobra. Pesnik Borut Gombač, ki pri projektu sodeluje že od začetka, je še posebej poudaril, da je to spontan dogodek, ki nima posebnega režijskega loka in pomenke reklame. Po njegove mnenju ne gre za klasični literarni večer s poslušalci na eni strani in nastopajočimi na drugi, ampak dobesedno druženje ob literaturi in še čem. ●

Silva Novljan

silva.novljan@gmail.com

Pet minut za knjižnico

Pogovor z naključno obiskovalko knjižnice Instituta Jožef Štefan

Ste danes obiskali knjižnico?

Potrebovala sem določeno knjigo za študijske obveznosti na Fakulteti za upravo.

Ste jo poiskali sami?

Ne, poprosila sem za pomoč knjižničarko.

Zakaj je niste poiskali sami?

Ker smo tako navajeni. Redkokdod gre sam med knjižne police. Knjižničarka dobro pozna zbirko in nam, čakajočim v predprostoru, prinese želeno.

Kako pa ravnate, ko iščete gradivo na določeno temo brez poznavanja avtorja?

Sama izberem v Cobissu (na računalniku je odprta poizvedovalna stran) najnovejše delo. Pokažem ga knjižničarki, ki mi ga prinese, potem ko preveri njegovo dostopnost v knjižnici.

Ste zadovoljni s storitvijo?

Ustreza mi, da mi pomaga knjižničarka. Prihranim si čas.

Izbirate gradivo samo zase?

Da. Grem pa za raziskovalca prevzet gradivo, ki ga je izbral in ga čaka v knjižnici.

Je knjižnica potrebna, kljub temu, da je "vse na internetu"?

Seveda!

Obiskujete še kakšno drugo knjižnico?

Vsaj enkrat mesečno se z otroki sprehajamo med knjižnimi policami splošne knjižnice in si izberemo knjige, včasih CD, za domače poslušanje in branje. Stara sta pet in štiri leta.

Poznate prireditveno dejavnost knjižnice?

Ne podrobno. Zaenkrat nam zadostuje izposoja.

Bi kaj spremenili v knjižnici?

(Premislek). Boljše obveščanje o poteku izposojevalnega roka. V dnevni obveznostih ga lahko hitro spregledamo in škoda je plačevati zamudnino, saj je kar visoka, v kolikor imamo izposojenih več knjig. Opomnik bi nas rešil dodatnih nepotrebnih stroškov in nas spodbudil k novi izposoji.

Naj se vam želja uresniči. Hvala za pogovor! ●

Sedem desetletij bralnih doživetij v Knjižnici Logatec

Urška Orešnik
Knjižnica Logatec
urska.oresnik@log.sik.si

Knjižnica Logatec je junija 2016 uradno dopolnila 70 let, ob tej priložnosti smo v knjižnici izdali tudi zbornik.

Čeprav knjižnična dejavnost v občini Logatec sega v začetke 20. stoletja, pa je bila knjižnica uradno ustanovljena 9. junija 1946. Ob tej častitljivi obletnici je logaška knjižnica z izdatno finančno podporo Občine Logatec izdala zbornik z naslovom Sedem desetletij bralnih doživetij, ki so ga med drugim tudi predstavili na prireditvi v četrtek, 15. septembra, v okviru prireditev logaškega občinskega praznika.

Pomembnost knjižnice in knjige je v svojem uvodnem nagovoru izpostavil župan **Berto Menard** ter poudaril vlogo knjižnice v kulturnem življenju kraja. Spomnil pa je tudi na projekt nove knjižnice/kulturnega centra v Logatcu – da bi lahko knjižnica svoje delo kakovostno opravljala tudi v prihodnje, je odgovornost na skupnosti, da ta projekt podpre.

Na nezamenljivo vlogo knjižnic v človeški zgodovini kot tudi v posamezni lokalni skupnosti je opozoril **direktor knjižnice Gregor Erjavec**, ki je poudaril, da je knjižnica edina brezplačna kulturna ustanova, v kateri so dobrodošli prav vsi uporabniki, ne glede na raso, ekonomsko ali kakšno drugo pripadnost.

Na prireditvi, ki jo je s svojim humornim pristopom povezoval Miha Brajnik, je o zgodovini knjižnice spregovoril soavtor zbornika **Gvido Komar**, ki je povedal marsikaj zanimivega, tako o razvoju splošnih knjižnic v svetovnem oz. evropskem merilu kot v primeru domače, logaške knjižnice.

Zbornik je sicer sestavljen iz več delov, v uvodnem delu z naslovom Spomin me vodi

med police ... so predstavljeni spomini (nekdanjih) vodij knjižnice. Sledi poglavje Iz malega zraste veliko ... zgodovina Knjižnice Logatec in njenih enot, ki jo je vestno popisal Gvido Komar. V razdelku Knjižnica je kot mravljišče ... v njej se vedno nekaj dogaja so Urška Orešnik, Marija Maja Gregorič in Gregor Erjavec predstavili zbirko in dejavnosti knjižnice. V zaključnem delu zbornika pa so se s prispevki v prihodnost zazrli direktor Gregor Erjavec ter arhitekti studia Arrea s predstavitev projekta novega kulturnega centra v Logatcu. Zbornik je obogaten s številnim fotografskim gradivom, za lično grafično podobo pa je poskrbel Igor Resnik.

O stanju knjižničarstva na Slovenskem in o pogledu v prihodnost pa je na prireditvi spregovorila predsednica Združenja slovenskih splošnih knjižnic, ga. Vesna Horžen. Povedala je, da imamo v Sloveniji izredno dobro razvito knjižnično mrežo in da smo na to lahko ponosni, da pa se država z ubornim financiranjem do knjižnic obnaša zelo mačehovsko. O knjižnicah prihodnosti pa je poudarila predvsem njihovo socialno vlogo, torej da knjižnice postanejo središča druženja, srečevanja.

Knjižnico je s svojim obiskom počastil tudi indijski veleposlanik v Sloveniji, njegova ekscelenca Sarvajit Chakravarti, prireditve pa je obiskalo tudi lepo število prijateljev knjižnice. Vedremu tonu prireditve je prispevala tudi vokalna zasedba Rozalije, v veselem tonu pa je odzvanjalo tudi druženje po prireditvi. ●

1 Župan Logatca Berto Menard

2 Direktor Knjižnice Logatec Gregor Erjavec

3 Pogovor o preteklosti in prihodnosti knjižnic:

Gvido Komar, Miha Brajnik in Vesna Horžen.

Foto: Anže Mihovec.

OBVESTILO AVTORJEM

Knjižničarske novice so informativni bilten, ki seznanja slovenske knjižnične delavce s tekočimi dogajanji in novostmi v stroki. Objavlja strokovne članke, poročila s strokovnih posvetovanj, srečanj in sestankov, prispevke o pomembnih dogodkih in novostih v knjižnicah, prispevke o projektih, v katerih sodelujejo knjižnice, intervjuje, mnenja in ocene, spominske in podobne zapise, obvestila in razpise ter obvestila o prireditvah, posvetih in drugih strokovnih dogodkih.

Navodila za pripravo prispevkov

Jezik objavljenih prispevkov je praviloma slovenski, v skladu z odločitvijo uredništva, pa tudi angleški. Avtorji morajo uredništvu poslati jezikovno pravilno besedilo. Prejetih tekstov uredništvo ne lektorira. Avtor tudi v celoti odgovarja za vsebino prispevka. Avtorsko pravico do objavljenih prispevkov ima izdajatelj publikacije, avtor obdrži moralne avtorske pravice.

Naslov prispevka mora biti kratek in jasen, dopolni se lahko s podnaslovom. Pri poročilih s strokovnih posvetovanj in drugih srečanj naj bodo v naslovu/podnaslovu prispevka navedeni naslov posvetovanja oziroma srečanja ter kraj in datum dogodka.

Pod naslovom naj bo naveden avtor prispevka (oziroma avtorji), in sicer vedno v polni obliki (ime in priimek). Če je avtorjev več, naj sami določijo vrstni red imen avtorjev. Poleg imena avtorja je treba navesti tudi sedež ustanove, kjer je avtor prispevka zaposlen ali ime fakultete, če je študent, ter elektronski naslov avtorja. Tudi pri večjem številu piscev je treba pri vsakem posamezniku navesti vse zahtevane podatke. Pri citiranju virov naj avtorji upoštevajo navodila revije Knjižnica. Dolžina prispevka naj ne presega 20.000 znakov (vključno s presledki).

Prispevek lahko poleg teksta vsebuje tudi slike (preglednice, diagrame, fotografije ipd.). Vsaka slika naj ima zaporedno številko in naslov. Če avtor slik ne vključi v besedilo prispevka, naj bo v njem jasno označeno, katera slika sodi na določeno mesto v tekstu. Pri vsaki sliki je treba navesti tudi njeno avtorstvo (avtor je lahko pisec prispevka ali kdo drug). Pri portretni fotografiji je potrebno navesti tudi imena oseb v polni obliki (ime in priimek), in sicer z začetno navedbo "Od leve proti desni: ...". Avtor prispevka mora uredništvu predložiti pisne izjave oseb na portretni fotografiji, da se strinjajo z javno objavo fotografije v Knjižničarskih novicah. Slikovno gradivo lahko avtorji priložijo tudi v JPG ali TIF formatu.

Z oddajo prispevka uredništvu se šteje, da avtor soglaša z objavo svojega prispevka v tiskani in elektronski obliki Knjižničarskih novic.

Pošiljanje prispevkov

Prosimo, da članke in prispevke pošljete uredništvu publikacije v elektronski obliki, in sicer na naslov knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si. Pošljete jih lahko tudi na CD-ROM-u na naslov Narodna in univerzitetna knjižnica, Informacijski center za bibliotekarstvo, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevkov ne honoriramo!

Uredništvo Knjižničarskih novic

